

Lammaset & vuohi

5/2013



**Työkoirien suosio
kasvaa**

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu. www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys



Villasta iso osa
tilan tuloista

WebVuohi
kokoaa tiedot
yhteen



Laatupässit
uusiin koteihin
huutokaupalla

PRO
Agria

Otamme vastaan hyvää suomalaista villaa ja valmistamme siitä yli 60 vuoden kokemuksella huovutusvillaa, tuplahahtuvaa, hahtuvaa lankaa sekä karsta- ja kampalankoja.



Villat meille - langat teille

Tuo villat meille omaeräkehruuseen (väh.20kg), saat omat tuotteet meiltä sovitulla tavalla.



UUTUUKSIA JA TARJOUKSIA

Tarkistimme hinnastoamme ja alensimme hahtuvakiekkujen hintaa jopa 25%!

Tehtaanmyymälästäme löydät myös paljon tarjoushintaista tuotteita.

Ajankohtaista tietoa uutuuksista ja tarjouksista näet kotisivuiltamme ja Facebookista.



**Pirtin
Kehräämö**

KEHRÄÄMÖ ja Tehtaanmyymälä
Kehräämöntie 2, 51520 Hirola
Puh. 010-617 3030
www.pirtinkehraamo.fi

**Suomalaisesta
villasta
valmistetut
tuotteet.**





Lampuri rentoutuu jouluna

Vuosi on jälleen vierähtänyt, ja edessä on joulun aika. Vuoden ykkösjuhlaa voi viettää monella tavalla. Parhaimmillaan kaamoksen juhla tarjoaa mahdollisuuden rentoutumiselle ja akkujen lataamiselle yhdessä läheisten kanssa.

Ilo ja vapautuminen syntyvät pienistä asioista: tunnelmallisista valoista, saunan hämystä, suussa sulavasta palviviulusta ja havujen tuoksusta. Lampurin on lupa kaitautua peiton alle sohvan nurkkaan takkatulen loimotuksesta nauttimaan.

Murheditaan ensi vuoden asioista vasta ensi vuonna!

Silja



Sisällysluettelo

VAKIOPALSTAT

- 4 Pääkirjoitus
- 5 Edunvalvonta
- 6 Kerittyä & karstattua
- 11 Aidan toiselta puolen
- 36 Lammashaasta lautaselle
- 38 Lampurin kuulumisia



Kuva: Silja Alamikkotervo

28

VUOHIPALSTA

- 34 Vuohien polveutumistiedot yksiin kansiin

ARTIKKELIT

- 8 Lammas on muutakin kuin lihaa ja villaa
- 12 Villatuotteita Tornioista
- 16 Kehräämö uudistuu
- 18 Työkoirien määrä kasvussa
- 19 Paimennuksen Suomen mestaruus Lappiin
- 22 Kotimainen keppimaakari tulee idästä
- 24 Vihreällä saarella
- 26 Lampurille innostusta Islannista
- 28 Ontuva lammas ja vuohi
- 32 Lampaiden keinosiemennyskurssi

Jalkaterveys on tärkeää. Ontumisen syistä ja hoidoista sivulla 28.



Kuva: Eila Pennanen

36

Talvinen ateria syntyy jauhelihasta, juureksista ja marjoista.



Tilaushinta: 69 €/vuosikerta 2013 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys: 300 €/vuosi
Paino: T-Print Ky, Hyvinkää

Kansikuva:
 Silja Alamikkotervo
Pikkukuvat:
 Pia Parikka, Sirpa Keränen
Toimituksen osoite:
 Terhi Torikka
 Kuutostie 470
 59130 Koitsanlahti

Päätoimittaja:
 Pia Parikka
 Puh. 020 747 2451
 pia.parikka@proagria.fi

Ilmoitusmyynti:
 Riikka Miikkulainen
 Puh. 040 673 4179
 riikka.miikkulainen@proagria.fi
Toimitussihteeri:
 Terhi Torikka
 Puh. 040 752 6363
 terhi.torikka@gmail.com

Toimituskunta:
 Tapio Rintala
 Petri Leinonen
 Janne Jokela
 Sebastian Nurmi
 Kaarin Knuuttila
 Juha Annala
 Helinä Leppänen

Seuraava lehti 1/2014:
 Ilmestyy 14.2.2014
 Aineistot 17.1.2014 mennessä.



ISSN 0785-7276



Kohta 20 vuotta tulevaisuuden alalla

Näin se vaan meni. Tuli pyyntö kirjoittaa pääkirjoitus tähän yhteiseen lehtemme. Ja rohkeasti vaan otettiin haaste vastaan. Aiheitahan on vaikka kuinka, mutta kuinka saattaa ne luettavaan muotoon onkin jo toinen juttu. Yritetään kuitenkin.

Lammastalous elää kovassa nosteessa monista esteistä huolimatta. Vuosituhannen vaihteen jälkeinen pohjakosketus on jo reilusti takanapäin ja kaikilta maataloustuotannon aloilta tuttu rakennekehitys on edennyt samaan suuntaan. Vaikka lammastilojen määrässä ei isoja lisäyksiä ole tapahtunut, niin uuhimäärät ovat kasvaneet hitaasti mutta varmasti. Ja luopuneiden tilalle on löytynyt monia uusia ammattimaisesti alaan suhtautuvia yrittäjiä. He ovat tervetulleita kasvavaan joukkoomme. Kaikille riittää tilaa. Monet ovat investoineet reilusti uusiin eläintiloihin ja eläinainekseen. Nyt tarvitaan suotuisaa kehitystä kaikilla rintamilla, että investointikulut saadaan kuoletettua kohtuullisessa ajassa.

Tukiratkaisut, byrokratia, yleinen talouskehitys ja monet muut asiat vaikuttavat kaikkeen. Tulokehitys ei tahdo pysyä millään kustannusnousun vauhdissa. Ei niin paljon huonoa, ettei jotakin hyvääkin. Korkotaso on pysynyt vakaana ja kohtuullisenakin. Se on hyvä asia investoinneille tiloille.

Tukipolitiikkaa uudistetaan kauden vaihtuessa taas koko "Euroopan Neuvostoliiton" alueella. Toivoa aina sopii, että ainakaan byrokratia ei lisääntyisi entisestään. Aikaisemmat kausien vaihtumiset ovat tuoneet muutaman uuden lomakkeen täytettäväksi ja tukitasojen laskun aina jotakin kautta. No, nyt taitaa olla kohta kaikkien verkossa täytettävä tukihakemukset ja silloin "mitataan" yhteistyön toimiminen. Monilla alueilla ollaan internetyhteyksissä "tikkujen" varassa.

Laman jälkeen on aina alkanut talouden nousu ennemmin tai myöhemmin. Tämä kaikki vaikuttaa myös lampureiden elämään. Lampureita ei voi ainakaan syyttää tästä lamasta kuluttamisen suhteen. Me kulutamme ja kierrätämme kyllä kaikki tulomme talouden kiertoon.

Lammasteurastus on keskittynyt nykyisin lähes kokonaan yksityisten teurastamoyrittäjien tehtäväksi. Tarvitsemme joka ainoan teurastamon toimimaan, jos tavoitte-

"Pitää se joku tolkkua olla teurastajankin työpäivän pituudella!"



Kuva: Arttu Jääskeläinen

lemme strategiamme mukaista omavaraisuutta parin seuraavan vuoden aikana. Meidän pitää nähdä nämä yrittäjät tasavertaisina yhteistyökumppaneina ja pyrkiä saamaan heitä kuormittava kohtuuton byrokratia vähemmäksi. Pitää se joku tolkkua olla teurastajankin työpäivän pituudella!

Tämäkin vuosi alkaa kääntymään loppusuoralle. Lampoloissa syyskerinnät on suoritettu, astutusryhmät rakennettu ja päässit ovat "työvuorossa". Monissa lampoloissa nämä toimenpiteet ovat ympärivuotisia ja hyvä niin. Näin voimme tarjota ympäri vuoden huipputuotetta markkinoille. Jos kaupoissa on tarjolla tuotetta tasaisesti, aina sitä joku ostaa. Pelkkä pääsiäismyynti ei riitä, emmekä millään pysty saamaan kaikkia teuraita käsiteltyksi vain yhteen sesonkiin.

Jokin näissä hommissa "kuokuttaa". Otsikon mukainen 20 vuoden "harjoittelujakso" tällä tulevaisuuden alalla on meidän tilalla täyttymässä ensi vuoden kesäkuulla. Monenlaista mahtuu tuohonkin ajanjaksoon. Näköpiirissä ei ole isompia muutoksia valittuun toimintatapaan. Pientä käytäntöjen viilausta ja työn helpottamista pienin askelin. Niin, jonkunlaiset juhlat meinataan vuosipäivien aikoina pitää joka tapauksessa. Pidettiin silloinkin, kun 10 vuotta tuli täyteen. Juhlathan ovat aina mukavia!

Joulu tulee joka tapauksessa ja se tulee kaikille. Joulu on rauhoittumisen aikaa. Muistetaan läheisiä, yhteistyökumppaneita ja kaikkia elämäämme vaikuttavia tahoja.

Toivotan Teille kaikille hyvää, rauhallista joulunaikaa ja villanlämmintä uutta vuotta 2014!

Tuomo Jääskeläinen

Sly pj. 2001–2006

Lammastila Kotila

www.facebook.com/lammastilakotila



Hyvää Joulua ja Menestystä Vuodelle 2014

Toivottavat Suomen Lammasyhdistyksen kannattajajäsenet

Lihasan Säätiö

Lammastaloussäätiö

Atria Oyj

Vainion Teurastamo Oy



EU:n lammastalous kovilla kansainvälisessä kilpailussa

Ajattelin tällä kertaa kertoa hie-
man kuulumisia Brysselissä teh-
tävästä edunvalvonnasta. Osallistuin
lokakuun alussa Euroopan tuottaja-
ja osuuskuntajärjestö Copa-Cogecan
lammas- ja vuohityöryhmän kokouk-
seen sekä EU komission lampaan- ja
vuohenlihan neuvoa-antavan ryhmän
kokoukseen.

Osallistuminen Brysselin koko-
uksiin on tärkeää. Niissä myös pieni
lammasmaa saa mahdollisuuden vai-
kuttaa EU:n päätöksentekoon.

Markkinaennusteet

Markkinaennusteissa lampaanlihan
tuotannon odotetaan alenevan EU:n
alueella tänä vuonna 0,9 prosenttia.
Tuotannon ennustetaan palautuvan
nykyiselle tasolle vuonna 2014. Kulu-
tuksen odotetaan kasvavan tänä vuon-
na. EU:n keskimääräiset tuottajahinnat
ovat laskeneet. Loppuvuoden ja ensi
vuoden osalta tuottajahintojen en-
nustetaan pysyvän nykyisellä tasolla.

Rehujen hinnat ovat laskeneet,
mutta valkuaisen hinta pitää rehu-
kustannuksia korkealla. Kulunut kesä
tuotti laadultaan parempaa säilörehua
muuallakin kuin Suomessa verrattuna
vuoteen 2012.

Tuottajat eri puolella Eurooppaa
ovat huolestuneita lammastalouden
tulevaisuudesta. Nuoret eivät ole kiin-
nostuneita alasta. Irlannissa makset-
tava 4,30 €/kg tuottajahinta ei enää

tuottajien mukaan kata tuotantokus-
tannuksia (Tuottajahinta Suomen ti-
lastoissa 4,03 €/kg!).

Tulevista menekinedistämistoimis-
ta toivotaan helpotusta ongelmiin.
Suunniteltu avustus kampanjoille olisi
50 prosenttia ja ylikansalliset kampan-
jat voisivat saada jopa 60 prosentin
avustuksen.

Uuden-Seelannin tuonnin aihe-
uttamat ongelmat EU:n markkinoil-
le huolettavat tuottajia kaikista jä-
senmaista. Tuottajat haluaisivat EU:n
estävän markkinahäiriöt, joita tuonti
Uudesta-Seelannista ajoittain aiheut-
taa. Aikaisemmin Uuden-Seelannin
tuontikiintiö sisälsi jäätyneitä ruhon
puolikkaita.

Tätä nykyä tuodaan sama mää-
rä lihaa, mutta arvo-osina. Uuden-
Seelannin vienti on tilastojen valossa
painottumassa Kiinaan, mutta EU:n
tuottajat ovat toistaiseksi epäluuloisia
asian suhteen. On syytä ottaa huo-
mioon, että Uuden-Seelannin dolla-
rin arvon laskeminen euroa vastaan
tekee heidän tuotteistaan entistä kil-
pailukykyisempiä EU:n markkinoilla.

Maatalouspolitiikan uudistus

Suomen lisäksi suurin osa EU-maista
hakee lampaalle tuotantoon sidottua
tukea. Esimerkiksi Irlanti pyrkii saa-
maan 10–15 euron suuruisen uuhi-
palkkion. Myös Ranskassa halutaan
tuotantoon sidottua tukea lammasta-

louden kehittämiseen. Tämä kuvastaa
sitä, että EU:n lammastalous on vai-
keuksissa kovassa kansainvälisessä
kilpailussa.

Lampaiden korvamerkit ja täy-
dentävät ehdot aiheuttavat ongelmia
muuallakin kuin meillä. Täydentävi-
en ehtojen noudattaminen on edel-
lytyksenä EU:n maksamien suorien
tukien saamiselle.

Iso peltopinta-ala yhdistettynä pie-
neen katraaseen voi tulla kalliiksi, ku-
ten kävi englantilaisella 1200 hehtaa-
rin tilalla, jossa merkkien puuttuminen
yhdelta lampaalta oli tuonut sanktion.

Alkuperämerkinnät

Lampaanlihan alkuperämerkintöjä
on valmistelu pitkään. Komissio on
ehdottanut, että kuluttajapakkauksis-
sa ilmoitettaisiin jatkossa, että missä
maassa lammas on kasvatettu vähin-
tään viimeiset kaksi kuukautta ja missä
maassa se on teurastettu. Merkinnät
on tarkoitus ottaa käytäntöön huhti-
kuun alussa 2015. Lopullisia päätöksiä
asiasta ei ole kuitenkaan vielä tehty.

Norjan tullitariffit

EU:n ulkopuolella oleva Norja on
pyrkinyt suojelemaan omaa lammastaloutaan
nostamalla vuoden alussa
tullitariffeja naudalle ja lampaalle. EU
on yrittänyt vaikuttaa Norjaan, jotta
päätös peruttaisiin, mutta toistaisek-
si turhaan.

Suomen Lammasyhdistys r.y. hallitus 2013

Tapio Rintala, puheenjohtaja, puh. 0500 257 280, rintala.tapio@gmail.com, Oripääntie 999, 21900 Yläne

Janne Jokela, varapuheenjohtaja, puh. 0440 876 530, jokelaj@nic.fi, Mäkelänmäentie 25, 68240 Ala-Viirre
Varajäsen: **Timo Heikkilä**, puh. 0400 686 616, heikkila.timo@kotinet.com, Arolantie 88, 85200 Alavieska

Helinä Leppänen, puh. 050 594 4050, helina.leppanen@luukku.com, Noittaantie 200, 82675 Niirala
Varajäsen: **Eeva Piesala**, puh. 040 847 4424, piiku@piiku.fi, Piesalantilantie 17, 41900 Petäjävesi

Petri Leinonen, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi, Mäkikierintie 9, 95520 Tornio
Varajäsen: **Anne Jurva**, puh. 040 771 3209, janne.jurva@pp1.inet.fi, Kurvilansaarentie 14, 95340 Loue

Sebastian Nurmi, puh. 050 581 0721, studio.sebastian@netlife.fi, Bovikintie 25, 10600 Raasepori
Varajäsen: **Lauri Leinonen**, puh. 0400 458 286, late@lampuri.fi, Koivusuontie 424, 32300 Mellilä

Kaarin Knuuttila, puh. 040 578 6317, knuuttila@muhniemenlahtivaja.fi, Ahviontie 260, 46960 Muhniemi
Varajäsen: **Maaret Berg-Tynkkynen**, puh. 040 5461954, suurtupa@gmail.com, Niukkalantie 1354, 59720 Uukuniemi

Juha Annala, puh. 0400 835 299, juha_84@hotmail.com, Turppalantie 7, 61500 Isokyrö
Varajäsen: **Mikaela Ingo**, puh. 044 284 0532, mikaela.ingo@agrolink.fi, Staversbyväden 187 B, 66520 Veikars
Yhdistys rekisteröity 27.12.1988.



Kerittyä & karstattua

KOONNUT Pia Parikka

Hyvät texel-pässit tekivät kauppansa

Erityisesti lihaksikkaista texel-pässeistä huudettiin syksyn pässihuutokaupassa kilpaa oikein kunnolla.

Päivän korkein hinta, 780 euroa, huudettiin vöyriäläisen lampurin *Christer Ollqvistin* kasvattamasta vankkarakenteisesta pässistä DV Thunder. Texeleiden arvonlisäveroton keskihinta oli 565 euroa.

Yleisö innostui tarjoamaan myös harvalukuisista ja laadukkaista värillisistä suomenlampaista. Kärkihinta, 650 euroa, huudettiin Eurajoelta kotoisin olevan *Riikka Miikkulaisen* ruskeasta 33-linjan pässistä Mäkitalon Keisari, jonka perinnöllinen taso oli korkea. Myytyjen suomenlampaiden keskihinta oli 408 euroa.

Valkoisia suomenlampaita oli tarjolla runsaasti. Vaikka kaupakin kävi, jäi useampi hyvä valkea suomenlammaspässi vaille ostajaa. Myymättömät pässit kuvattiin ja siirrettiin tarjolle www.lammasnetti.fi -sivustolle.

Vuotuinen pässihuutokauppa järjestettiin tänä syksynä Hämeenkyrön Osarassa. Tapahtumapaikkana toiminut maneesi kokosi runsaslukuisen yleisön markkinatorin ja itse huutokaupan ääreen. Aamupäivän koulutuskokonaisuus täydensi lampureille suunnatun päivän antia. Tapahtuman järjestivät ProAgria Etelä-

Suomen lammasneuvonta, Maatilat menestykseen -hanke ja Lihasulan säätiö.



Harvalukuisille värillisille suomenlampailla riitti Osarassa ottajia. Kuvassa Riikka Miikkulainen ja 33. Mäkitalon Keisari.



Molemmat Osaran pässihuutokaupassa tarjolla olleista Christer Ollqvistin hyvärakenteisista texel-pässeistä pääsevät tänä syksynä tositoimiin.



Raija Heikkilä oli päättänyt palata kotiin Alavieskaan kunnon pässin kanssa. Yleisö seurasi jännittyneenä tilanteen kehittymistä.



Lampurin sähköiset kanavat

SLY:n verkkosivut www.lammasyhdistys.fi

Eläinvälityskanava www.lammasnetti.fi

Keskustelupalsta lampuri.foorumi.org



Lammasyhdistys Facebookissa



**Uusi jäsenetu
suoramyyntitiloille:**
Yhteystiedot
suoramyyntikarttaan

Tiedustelut: Riikka Miikkulainen
riikka.miikkulainen@proagria.fi, puh. 040 673 4179

JALOSTUSLAMPOLAT NIMETTIIN

Suomen Lammasyhdistys on nimennyt keväällä käynnistyneen jalostuslampolahaun päätteeksi voimassa olevat jalostuslampolat kullekin rodulle:

Oxford down:

Woolenberg / Hannele ja Timo Enberg, Korja
Raja-Karjalan Oxford Down / Outi ja Jari Sirola,
Tohmajärvi

Texel:

Rauno ja Arja Pohjasenaho, Keminmaa
Suosaaren Texel / Sarita Mikkonen, Kangasniemi
Paula Kiiski, Loimaa

Kainuunharmas:

Noittaan tila / Helinä Leppänen, Tohmajärvi
Herrakunnan Lammas / Sari Jaakola ja Jaakko Jussila,
Vihti (uusi)
Pelson vankila, Vaala (uusi)

Suomenlammas:

Mikaela Ingo, Mustasaari
Lihasulan tila, Kangasala
Pelson vankila, Vaala



TEXEL-ISÄLINJOJA YHDISTYI

Lampaanjalostuksessa käytetään apuna isälinjoja, joiden määräytymisessä periaatteena on, että linjat nimetään kantapässeittäin. Linjatunnus periytyy isäpässeiltä kaikille sen jälkeläisille. Kukin pässi voi olla vain yhtä isälinjaa.

Osa aiempina vuosina maahantuoduista texel-pässeistä on polveutunut samasta kantapässistä. Tätä ei ole otettu kaikilta osin huomioon isälinjoja nimettäessä. Asia on päätetty korjata takautuvasti yhdistämällä samasta kantapässistä lähtöisin olevat isälinjat toisiinsa.

Yhdistäminen on tehty seuraavasti: DA-, DF- ja DÄ-linjat muodostavat jatkossa uuden DAF-isälinjan. DB ja DV yhdistyvät DBV-linjaksi. DE ja DP ovat jatkossa DEP-linja.

Myös eri aikoina tuotujen pässien yhteisiä kantavanhempia on yhdistetty WebLammas-tietokannassa toisiinsa. Texel-tilojen kannattaa laskea paritusyhdistelmien sukusiitosasteet uudelleen, jotta tilanne ei pääsisi yllättämään. Suositus on pitäytyä alle kolmen prosentin sukusiitosasteissa.



Texel-pässi DE Masteri Prellu on jatkossa isälinjaa DEP.

Kuva: Sarita Mikkonen



Jalostuslampaiden ja vuohien suositushinnat 2013

Suomalaiset alkuperäisrodut

4-12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 260 €
4-12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 380 €
Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 330 €
Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 450 €

Tuontirodut

4-12 kk ikäiset uuhikaritsat, alkaen 310 €
4-12 kk ikäiset pässikaritsat, alkaen 500 €
Vähintään 1-vuotiaat uuhet, minimihinta 380 €
Vähintään 1-vuotiaat pässit, minimihinta 550 €

Hinnasto on tarkoitettu tuotosseurantatilojen lampailla, joille on tehty tuotosseurannan viralliset punnitukset, UÄ-mittaukset ja eläväEUROP-arvostelu. Lisäksi eläin on rakennearvosteltu. Hinta sisältää lammassuonon allekirjoituksellaan vahvistaman Sukutodistuksen. Välityspalkkio 10%.

Lisähintasuositus 1.10. alkaen on 12 €/kk.

Jalostusvuohet

2-3 kk ikäiset kuttukilit, alkaen 90 €
4-8 kk ikäiset kuttukilit, alkaen 150 €
Astutetut kuttukilit, alkaen 200 €
Alle 5 kk ikäiset pukkikilit 120 €
Yli 5 kk ikäiset pukkikilit 170 €
Lypsykutut, tuotoksesta riippuen, alkaen 250 €
Vanhemmat pukat, alkaen 300 €

Tinkimaidon hinta (kotoa myytyinä), alkaen 1,5 €/l.

Astutusmaksut

Suositus astutusmaksuksi 10 €/uuhai tai kuttu ja lisäksi hoitomaksu 1 €/päivä uudesta tai kutusta, joka jätetään vieraalle tilalle astutettavaksi.

Lammas

on muutakin kuin lihaa ja villaa

Belgialainen *Chris Caerts* päätti aikoinaan elättää itsensä ja perheensä lampurina. Tilan tukijalaksi muodostui lampaan monipuolisuus.

Teksti **Anne Konsti**
Kuvat **Maarit Kyöstilä**

Maatalous Belgiassa on pelon vähyden ja asukastiheyden takia erittäin tiukan kilpailun ja tehokkuuden säätelemää. Maan eläintuotanto toimii pääasiassa sisätiloissa, jotta niukalta peltoalalta saataisiin maksimaalinen rehusato.

Belgialaiset tilat ovat normaalisti suuria yksiköitä. Perinteinen lammastalous ei olisi – ainakaan tämän tilan kokoluokassa – kyennyt elättämään perhettä. Niinpä Chris Caerts päätti rakentaa yrityksensä erikoistumisen ja kulujen tiukan karsimisen sijaan monelle tukijalalle. Pääpaino lepäisi lampaan monipuolisuudessa ja muiden toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Toiminnan kahdeksan osa-aluetta ovat: perinteinen maatalous, ympäristönhoito, tuet, teambuilding-elämystapahtumat, koulutus ja valistus, turismi, vapaa-aika ja tapahtumajärjestäminen.

Rahasta puhuttava, rahaa saatava

Caertsille lampurin työ merkitsee rahaa, koska hänen mukaansa mikään toiminta ei pitkällä aikavälillä kykene kehittymään tai jatkumaan ilman asianmukaista korvausta kulutetusta ajasta tai käytetyistä resursseista.

Jos työstä ei saa tarpeeksi palkkaa, ei työn laadusta tai mielekkyydestä ole mitään takuita. Aivan liian usein ihmiset hinnoittelevat itsensä ja tuotteensa liian halvoiksi. Jos toiminta ei kannata perinteisemmällä tavalla, täytyy tekemisen perusteita kehittää siten, että taloudellinen tuottavuuskaavio saadaan tasapainoon.

”Haluan tarjota perheelleni elannon ja yrittäjälle kuuluvan elintason.

Jos en tähän tällä pysty, vaihtoehtoja on olemassa,” valtio-oppia ja kansainvälistä politiikkaa opiskellut Caerts kertoo.

Tärkeää on hahmottaa oman toimintaympäristön mahdollisuudet.

Ympäristönhoito yksi tuotteista

Maatalouden Caertsien tilalle antamat tuet rajoittuvat Belgiassa tilatukeen ja alkuperäiseläintukeen, joka on 25 euroa uuhta kohti 600 uuheen asti viiden vuoden sopimuksella.

Caertsin valitsema lammasrotu on alueelle alkuperäinen lammas, joka tuottaa keskimäärin vähän päälle yhden karitsan vuodessa. Se on tottunut niukkuuteen, jota Belgian pääosin hiekkainen ja vähäravinteinen maaperä tarjoaa.

Villan, lihan ja myytävien eloeläinten lisäksi Caerts niputtaa lampaan tuotteeksi ympäristön hoidon.

Tiukka ei polkuhinnoille

Ympäristönhoidosta tulee Caertsin mukaan saada korvaus siitä, että lihaa tulee vähemmän, kun laidunnetaan heikkotuottoisia maita ja työmäärä myös lisääntyy. Jos asiakas – olipa se sitten valtio, yhteiskunta tai yksityinen toimija – haluaa alueitaan ja ympäristöään hoidettavan, korvauksen on katettava vähintään toiminnasta koituvat kulut ja erotuksen siihen vaihtoehtoon, joka menetetään, kun eläimiä hoidetaan huonommilla laidunmailla. Se on kohtuullista ja oikein.

”EU:n erilaiset projektituet perustuvat nykyisellään kilpailutukseen.



Chris Caerts.

VILJELY BELGIASSA:

Viljeltävä ala vajaa 750 000 hehtaaria

Peltohehtaarin hinta
30 000–50 000 euroa/ha

Aina löytyy niitä villejä ”cowboyta”, jotka tekevät sellaisen tarjouksen alueiden hoidosta, että se on kannattavuusrajan alapuolella. Tällöin kukaan ei voita. Pahimmassa tapauksessa se johtaa eläinten hyvinvoinnin kärsimiseen.”

Julkisuuskuvasta huolehtiminen tärkeää

EU:n ja Belgian valtion hanketarjouksissa on alettu verrata hinnan lisäksi myös kohtuullisuutta ja tarjotun palvelun laatua.

”Perustimme kahden muun lampurin kanssa säätion nimeltään Landschaftszorg. Säätio pystyy hakemaan projekteja kaikista hankerahaa tarjoavista kohteista.”

Säätio maksaa myös palkkaa kolmelle täyspäiväiselle ja kahdelle osa-aikaiselle ammattipaimenelle, jotka hoitavat Caertsin ja hänen kumppaneidensa lampaita kohdealueilla.

”Maisemalaidunnus on kovaa työtä. Eläinten kuntoluokasta ja terveydestä on pidettävä tarkka seuranta. Lampaat laiduntavat usein julkisilla virkistysalueilla, ja hoidon tason täytyy olla huippuluokkaa, jotta yleinen käsitys lammastaloudesta pysyy korkealla. Eläimiä täytyy vaihtaa ja siirtää sen mukaan, että rehua riittää. Heikoimpien alueiden laidunnuksen jälkeen eläimet otetaan paremmille laitumille ”toipumaan” ja lihoiksi kasvatettavia ei voi kuvitellakaan vievänsä ympäristölaitumille.”

”Jos eläimet eivät riitä, ja teuraseläimiä joudutaan pyörittämään ympäristönhoitoalueilla, maksettavan korvauksen on katettava lihantuotannon heikompi tulos tai muuten mennään miinukselle. Tämä on yksinkertaista taloushallintaa.”

Säätöstä paljon hyötyä

Säätio lajittelee tarjoamansa toimenpiteet kolmeen hintaluokkaan:

- 1) lampaat ja täyspäiväinen paimen
- 2) lampaat ja väliaikainen, siirrettävä sähköaita ja
- 3) lampaat ja kiinteä verkkoaita.

Suurimmat asiakkaat ovat valtio, luonnonsuojelusäätiot sekä Belgian armeija. Mukaan mahtuu myös pienempiä yksityisiä tahoja.

Projektit kestävät yleensä vähintään kolme vuotta. Pisin on ollut kymmenen vuotta. Hankerahoituksen turvin on säätiolle pystytty hankkimaan muun muassa lammastrailereita.



Paimen ja paimenen tärkeimmät apuvälineet.

Skotlannin mallilla Belgiassa

Lähitulevaisuuden suunnitelmissa on lampolan rakentaminen, mikä jännittää Caertsia. Tähän asti toimeen on tultu erittäin keveillä ratkaisuilla, joihin ei ole sidottu paljoa pääomaa.

Aloittaessaan Caerts halusi siirtää skotlantilaisen lammastalousmallin Belgiassa. ”Säät ovat sallineet talvi-poikimisen katoksissa ja talvilaitumil-

la lähellä tilakeskusta. Nyt viimeiset neljä talvea ovat olleet todella vaikeita sään ja olosuhteiden takia. Olemme vaimoni kanssa miettineet, ettei rakenteisiin sijoiteta, koska jos tämä ei toimikaan, emme jää velkaloukuun. Nyt asetelma muuttuu hiukan. Tosin tämä mahdollistaa lampaiden lisäämisen ja helpottaahan se toivotavasti työtä.”

KÄÄNNÄ

NOITTAAN TILA

Myyttävänä eri-ikäisiä Kainuunharmaksia

- UÄ-mitatut karitsat
- M3-status ja scrapie-valvonta
- 7 sukulinjaa
- luomutila

Helinä Leppänen
Noittaantie 200
82675 Niirela
TOHMAJÄRVI
050-5944050
helina.leppanen@luukku.com
www.noittaantila.com

”Maisemalaidunnus on kovaa työtä. Eläinten kuntoluokasta ja terveydestä on pidettävä tarkka seuranta. Lampaat laiduntavat usein julkisilla virkistysalueilla, ja hoidon tason täytyy olla huippuluokkaa, jotta yleinen käsitys lammastaloudesta pysyy korkealla.”

Elämyksiä lampaasta, valistusta lapsille

Koska Brysselissä on valtavasti EU hallinnon mutta myös suurten kansainvälisten yritysten pääkonttoreita, tarjoaa se mahdollisuuksia moneen. Caerts on nyt useamman vuoden ollut kolmen eri ohjelmistotoimiston listoilla tarjoten ja rakentaen elämyslomaa yritysten työntekijöille. Hienompi termi tilaisuuksille on teambuilding, ja sen osuus tuloista on koko ajan kasvanut. Lammasta soveltuu erinomaisesti tällaisiin tarkoituksiin.

”Aloitimme ohjelmatoiminnan aluksi lapsille suunnattuina koulujen teemapäivinä. Se oli ja on edelleen tärkeä esittelyikkuna lapsille ja nuorille maatalouteen, mutta tulot ovat sieltä kovin vaatimattomat ja siksi sitä pystytään tekemään vähemmän.”

Viime aikoina Caerts on ollut järjestämässä kokonaisista tapahtumia, joihin ohjelma on suunniteltu lampaita hyväksi käyttäen. Keski-ikäinen Lierin kaupunki täytti 800 vuotta ja Caerts järjesti kaupunginhallituksen tilauksesta keskiaikaiset lammastaloukset.

kinat kaupungin keskustaan. Juhlisiin liittyi muun muassa satojen lampaiden kuljetus kaupungin torille sekä käsityöläisten ja pientuottajien tuotteiden markkinat.

Lammasta myös majatalon vetonaula

Caertsin vaimo Ellen on vetovastuussa pienimuotoisesta aamiaismajoituksesta. Majataloa ei varsinaisesti mainosteta, mutta sana kiertää ja majoittujia on ollut tasaisen varmasti. Lammasta toimii vetovoimana tässäkin. Caerts on huippupaimenkoirakilpailija ja enenevässä määrin turistikko, jotka heillä käyvät, liittyvät paimenkoiriin tavalla tai toisella.

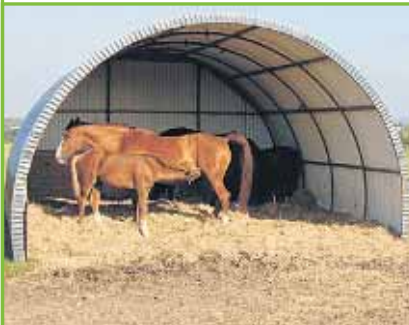
”Meillä voi treenata ja kurssejakin järjestetään tilauksesta. Välitän ja koulutan pienimuotoisesti työkoiria toisil-

le tiloille. Tämä siis palvelee samalla rakasta harrastustani. Tänä vuonna oli Belgian vuoro järjestää paimennuksen EM-kilpailut, ja meillä oli ystäviä Suomesta majoittumassa. Lampaan avulla olen kyennyt matkustamaan ja tutustumaan muihin maihin ja ihmisiin. Harva muu eläin voi tarjota samankaltaista monipuolisuutta”, Caerts summaa kiitollisena.

Lampuri ja yrittäjä Chris Caerts Belgian flaamilaiselta alueelta piti Rantasalmella Metsähallituksen Järviluonnon keskuksessa lampaisiin ja maisemaan liittyvän luennon 19.9.2013. Tilaisuuden järjestivät Tosilampuri-hanke, Mahdollisuutena Maisema, MAMA-hanke sekä Suomen Paimenkoirayhdistys ry.

Caertsin kotisivut: www.15inn.be
Säätöön sivut: www.landschapszorg.be

Rundbue Peltihallit
Korkeus 3,15 m, Leveys 5 m, Pituus 6 m



Kuvan Tuulisuojahalli hintaan:
3250 e alv 0 %, sis. rahti
Toimitus suoraan pihalle

BILA AB
www.bila.ab

P. 018 32850
P. 0457 3439 730

Vainion Teurastamo

OSTETAAN

karitsaa / lammasta ympäri Suomen

Hyvään hintaan!

Luomuhyväksyntä

puh.010 229 1021, Orimattila

www.vainionteurastamo.fi

Lammasta- ja nautatarvikkeet edullisesti!

Kattava valikoima mm. aitalementtejä, ruokinta- ja juottotarvikkeita, heinähakkeja.
esim. aitalementti 970 x 1830 mm, 41 € + alv!!

Myös aitaustarvikkeita

Painekyllästetyt aitaolpat ja muut aitaustarvikkeet.

www.kotilammas.fi

Satulamäen kotilammas, Suonenjoki.
kimmo.torronen@kotilammas.fi tai 040 822 6817

Aidan toiselta puolen – lammasaiheisia kuulumisia maailmalta

Palstalle kootaan lamm- ja vuohiaiheisia uutisia ja kuulumisia ulkomaisista lähteistä.

Koonnut **Terhi Torikka**

PEDOT RIESANA SKÅNESSA

Sudet vaivaavat lampureita jo myös Skånessa, eteläisessä Ruotsissa. Vuoden 2012 aikana Skånen alueella tapahtui 11 susivahinkoa, joiden seurauksena 122 lammasta kuoli tai loukkaantui.

Skånen lääninhallitus on aloittanut projektin, jossa testataan vahtilaamojen tehoa. Kahdelle suurelle lammastilalle on hankittu kolme laamaa puolustamaan lampaita susia vastaan. Toistaiseksi prohektin vetäjät eivät suosittele laamojen hankkimista. ”Katsotaan projektin tulokset ensin”, Christofer Du Reitz lääninhallituksesta sanoo.

Fårskötsel 6/2013

SVENSKT KÖTT JULKAISI LAMMASSESITTEEN

Ruotsalainen liha-alan organisaatio Svenskt Kött on julkaissut syksyn aikana kolme uutta esitettä lihasta. Naudan ja sian lisäksi oman 24-sivuisen esitteen sai myös lammas.

Esite sisältää tietoa ruotsalaisen lihan eduista tuontiin verrattuna, tietoa tuotanto-oloista sekä runsaasti reseptejä arkeen ja juhlaan.

Svenskt Köttin mukaan esite tarjoaa kaivattua tietoa niin kuluttajille kuin tuottajillekin.

Esite ja laaja reseptipankki löytyvät osoitteesta www.svensktkott.se
Fårskötsel 6/2013

MAEDI VISNA YLEISTYY BRITANNIASSA

Maedi visna -positiivisten lammaskatraiden määrä on tuplaantunut Britanniassa viimeisten 18 vuoden aikana.

Infektoituneiden katraiden määrä on yhä melko alhainen, mutta yksittäisissä katraissa haitat voivat olla valtavia.

Noin 2,8 prosenttia testatuista katraista on mv-positiivisia. Tautia esiintyy etenkin Skotlannin rajoilla ja eteläisessä Englannissa.

Noin 109 000 uuhien kaikkiaan 14,75 miljoonasta arvioidaan saaneen taudin.

On mahdollista, että puolet katraan lampaista ehtii sairastua, ennen kuin tauti huomataan. Oireita ovat yleensä esimerkiksi painon lasku, utaretulehdukset ja keuhkokuume.
Farmers weekly 11/2013

RISTEYTYSTEN SUOSIO KASVANUT BRITANNIASSA

Puhdasrotuiset lampaat ovat jääneet vähemmistöön Britanniassa. 56 prosenttia uuhista on jo risteytyksiä. Pässeistä risteytyksiä on noin viisi prosenttia.

Etenkin texel on suosittu risteytysrotu. Sen käyttö kolmiroturisteytysten terminaalirotuna yleistyy aiemman valtarodun suffolkin kustannuksella. Muita suosikkeja ovat beltex ja lleyns.

Farmers weekly 11/2013



LAMMASVAAKA



Helppo käyttää,
myös yksinpunnitus.

Monipuolinen
tiedonsaanti.

Myös edullinen
vuokrausvaihtoehto.

Kysy
tarjous!

Vaakatalo OY, puh. 03 781 7470, 0400 689 134
www.vaakatalo.com



Kuva: Sijja Alamikkotervo

Villatuotteita Tornioista

Eteläisemmästä Suomesta tai ulkomailta kotoisin oleva matkailija ostaa itselleen tunturikeskuksen matkamuistomyymälästä paikallisen Lammaspuoti Pohjolan Pässin villahatun, napilla, kukalla tai ilman koristetta, isolla lierillä, pienellä lierillä tai ilman lieriä. Taidokkaasti tehty hattu on peräisin *Sirpa ja Esa Keräsen* tilalta Tornion Aapajoelta.

Johanna Alamikkotervo

Sirpa ja Esa Keräsen perheeseen kuuluu 200 villantuottajaa, minipossu, kissa, kaksi angorakania (tulevaisuuden villantuottajia), kääpiöluppa, eläkepäiviä viettävä suomenhevonen ja new forestin poni ”Kassu”. Viisi lasta ovat jo lentäneet pesästä maailmalle.

Kerästen tilalla on karitsanlihan tuotantoa, maatilamatkailua sekä villojen ja taljojen jatkojalostusta. Tila on yksi Meri-Lapin karitsan sopimustuottajista.

Maatilamatkailua harjoitetaan joitain vuosia sitten kunnostetussa vanhassa hirsitalossa ja käsityötuotteita on myynnissä tunturikeskusten matkamuistomyymälöissä, omassa tilamyymälässä ja netissä. Noin puolet tilan tuloista tulee tällä hetkellä maatilamatkailusta ja käsityötuotteista. Nykyään Sirpa ja Esa Keränen ovat kummatkin töissä tilalla päätoimisesti.

Villa ja ihastus määräsivät rodut

Tilalla on ollut lampaista lähes 20 vuotta, tällä hetkellä tilalla on noin 200 uuhua ja vuodessa syntyy saman verran karitsoita. Lampaat ovat kainuunharmaksia sekä valkoisia, ruskeita ja mustia suomenlampaita.

Rodut ovat valikoituneet alkuihastuksen ja villojen perusteella. Sirpa ihastui naapurin harmaspässiin, harmaksen villat kun olivat niin hienoja, harmakset olivat muutenkin niin erikoisia ja ne olivat helppoja keritä. Suomenlampaan ja kainuunharmaksen villojen huovutusominaisuudet olivat myös loistavat tuotteita tehdessä.

Kerästen tilan lampaat keritään rahtikeritsijän, lomittajan tai isännän toimesta. Osasta villoista teetetään Ylistaron kehräämöllä pesemätöntä karstalevyä, josta syntyy sitten pohjallisia. Suurin osa villoista myydään



Myymälä on sisustettu vanhaa ja uutta yhdistellen. Maatilamatkailu ja käsityötoiminta täydentävät toisiaan Keräsen tilalla, kun osa majoittuvista vieraista käy ostoksilla tilapuodissa.

Pirtin kehräämölle, josta otetaan siten vaihtona takaisin tarvittava määrä värjättyjä lankoja tuotteiden tekemistä varten. Tuotteisiin tarvittavien lankojen värjyttäminen omista villoista olisi Sirpan mukaan jos ei mahdotonta, niin ainakin todella kallista. Taljat käyvät muokkaamalla sekä Suomessa että Ruotsin puolella.

Työ, harrastus, elämäntapa

Sirpa on aina pitänyt käsitöiden tekemisestä. Hänen ollessa lomittajana ja lasten vielä ollessa samaan aikaan pieniä ei niihin vain riittänyt aika. Nykyään hän taas ehtii niitä tekemään, myyntiin asti. Puikot heiluvat aina esimerkiksi televisiota katsellessa. Työtä ja harrastusta on tavallaan vaikea erot-

taa käsityöpuolella toisistaan, tosin Kerästen mielestä muutenkin maataloudessa on monesti sitä eroa vaikea tehdä, tämä on elämäntapa.

Sirpan tekemät käsin neulotut ja huovutetut hatut ovat tilan käsityöpuolen päätuote. Seuraavaksi eniten menee hänen tekemiä huovutettuja pohjallisia. Lisäksi hän tekee lapasia, huiveja, pipoja, huopasaippuoita ja painaa kuvioita taljojen toiselle puolelle. Myynnissä olevat villapaidat, nahkarukkaset, nahkatosut ja turkistyyntyt Keräset teettävät yhteistyökumppaneillaan.

Tilamyymälässä on myynnissä myös lankoja, mutta Sirpan mielestä tulot ovat parhaimmat valmiiden tuotteiden myynnistä. Taljat ovat taas hänen mielestä loppujen lopuksi aika huono bisnes, käteen jäävä osuus ei KÄÄNNÄ



Sirpa Keräsen tekemät käsin neulotut ja huovutetut hatut ovat tilan käsityöpuolen päätuote. Lampaat ovat suomenlampaista ja kainuunharmaksia

Kuva: Studio Eija

”Sirpa kannustaa lampureita hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan tilalta kaiken, mistä lisäeuroja voi saada.”



Suomen Lammasyhdistys ja lehden toimitus
kiittävät kuluneesta vuodesta ja
toivottavat jäsenilleen ja
Lammas & vuohi -lehden ystäville

**Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta!**





Taljojen toiselle puolelle on painettu kuvioita.



Villatuotteiden menekki edellyttää jatkuvaa uuden kehittämistä ja muodin seuraamista.

ole kovin suuri. Taljojen jatkojalostusketjussa kun on niin monta haastavaa kohtaa, että väkisininkin ketjun läpi päätyneistä taljoista osa on aina kakkoslaatuista.

Silmät avoinna muodin tuulille

Villan ja taljojen jatkojalostuksessa on Sirpan mielestä aina kehitettävä jotain

uutta, esimerkiksi uusi malli tai kuvio. Muotivärien vuodenaikaisvaihteluista on seurattava ja silmät on pidettävä aina auki. Ideoita hän poimii muun muassa näkemistään esineistä, lehdistä, vaatteista, koruista.

Matkailutoiminta on kokoajan lisääntynyt kuin itseksensä Kerästen tilalla. Markkinointi tapahtuu netin kautta ja viidakkorummun avulla.

Maatilamatkailu ja käsityötoiminta täydentävät toisiaan, osa majoittuvista vieraista kun käy aina ostoksilla tilamyymälässä. Kuitenkin tilan käsityötuotteista suurin osa myydään tällä hetkellä turisteille Saariselän, Ylläksen ja Napapiirin matkamuistomyymälöissä. Myös nettisivujen kautta ja joulun alla olevissa tapahtumissa kertoo Sirpa myyntiä olevan mukavasti. Messuilla ja myyjäisissä käymistä tosin Keräset ovat vähentäneet ja myyntiä jälleenmyyjien kautta tuntuu rikeskuksissa lisänneet viime aikoina sen helppouden takia.

Pieniä ja suuria investointeja

Perusmaatalouden puolella tuntuu Esan mielestä olevan loputon investointitarve, joka syö kannattavuutta. Käsityöpuolella ei taas tarvitse suuria investointeja. Ainoastaan tuotevarastoissa on kiinni suhteellisen paljon rahaa, varsinkin taljoissa. Matkailupuolella taas kerran tehdellä rakennusinvestoinnilla pystyy toimintaa pyörittämään pitkään. Kunhan vain on valmis tekemään monenlaista työtä eli tarttumaan esimerkiksi siivousmoppiin itse.

Kerästen tilalla on takana työn täyteinen vuosi. Tilamyymälä on sisustettu erittäin toimivasti ja tyylikkäästi yhdistellen vanhoja ja uusia esineitä, tilamyymälärakennus on saanut myös uuden maalin seiniin. Majoittujia on ollut paljon, majoitusrakennus on saanut uuden ulkovuoren ja yläkertaan majoitushuoneet. Tällä hetkellä venäläisturistit varailevat juuri vuodenvaihteen majoituksiaan. Sirpa kannustaaakin lampureita hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan tilalta kaiken, mistä lisäeuroja voi saada, eikä vain tyytyä esimerkiksi tuottamaan pelkkiä teuraskaritsoita. Vaikka se teettää itselle lisää työtä, se tuo myös aina lisää rahaa tilalle.

Lammaspuoti Pohjolan Pässä
www.pohjolanpassi.com

MeriLapin Loma
www.merilapinloma.fi

Villaa satulaan

Hevosestaan huolehtiva ratsastaja toppauttaa satulansa säännöllisin väliajoin. Suurin osa satulasepistä tilaa tarvittavan toppausvillan Iso-Britanniasta. Satulaseppänä työskentelevä, Suomen Valjas- ja satulasepät ry:n jäsen *Tiina Hemminki* Pieksämäeltä suosii kotimaista toppausmateriaalia.

Hemminki on hakenut lisäkoulutusta Brittein saarilta, koska halusi syventää osaamistaan ulkomaisten mestarien opissa juuri satulan toppaamisessa.

Brittiopetukseen sisältyy oleellisesti se, millaista on satuloihin tarvittava laadukas ja hyvä villa. Oxford downin villan laatu sopii hyvin tähän käyttötarkoitukseen, koska se on pitkäkuituista ja huonommin huopuvaa, jolloin se ei helposti paakkuunnu satulan sisällä.

Hemminkiä kiehoi ajatus kotimaisesta raaka-aineesta, ja hän haki aktiivisesti kumppania oikeanlaisen villan löytymiseksi. Juvalainen oxford down -kasvattaja *Kirsi Vertainen* innostui yhteistyökokeilusta ja koe-erä oxivillaa pestiin ja karstattiin Pirtin kehräämössä Hiirolassa tänä syksynä. Tarkoituksena on aluksi koeluonteisesti topata kolme satulaa tällä villaerällä, ja tutkia, miten se toimii satulan toppausraaka-aineena. Vuoden käytön jälkeen satulat avataan ja toppaus analysoidaan villan osalta.

Hemminki haluaisi löytää kotimaisen vastineen raaka-aineeksi käsityöalalla, jossa hinnan sijasta halutaan painottaa laatua. Vertainen lampurina taas toivoo pysyvän tulevaisuudessa hyödyntämään tilaltaan lähtevän villan parhaalla mahdollisella tavalla.

"Lammasyrityksenä tuotantonsa eri osaluja kannattaa kehittää ja tuottajanakin voi tehdä tuotekehitysponnistuksia. Laadukas tuote syntyy koko yhteistyöketjun osallisuudesta ja tässä yrityksessä tärkeänä eettisenä tekijänä on vielä raaka-aineen, sen käsittelijän ja käsityöläisen maantieteellinen läheisyys," Vertainen toteaa tyytyväisenä.

Anne Konsti

Kuva: Tiina Hemminki



Turkismuokkaamo MODIFUR OY

NOKSONKUJA 9, 61310 PANTTILA

PUH. 06 450 0600

info@modifur.fi

facebook

NAUTA SIKA LAMMAS VUOHI KANA HEVONEN MAATILA AITAUS LVI



Suomalainen
maatilatarvikkeiden verkkokauppa
www.maatilatarvikkeet.fi

Kuukausittain vaihtuvat tarjousteemat!
Tutustu laajaan valikoimaamme ja kuukausittain vaihtuviin kanta-asiakastarjouksiimme!
Toivo toivomuslootaan ja voit voittaa lahjakortin! Löydät meidät nyt myös facebookista!

System Lahti Oy Seinäjoki, myymälä asiakaspalvelu 06 4787 200 info@systemlahti.fi

Ostamme kaikenikäisiä lampaita ja vuohia teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkaus
ja tyhjiöpakkaus
myös rahtityönä

**Lallin
Lammas**

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA
Puh. 02 554 6273. Faksi 02 554 6290.
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

INGON JALOSTUSLAMPOLA

Tutustu nettisivuillamme myynnissä oleviin valkoisiin, mustiin ja ruskeisiin suomenlammas jalostuseläimiin.

Tarjolla on eri sukulinjoja useita kertoja vuodessa.



Mikaela Ingo, Mustasaari
044-284 0532

www.ingonlampola.fi/fi
mikaela.ingo@agrolink.fi



Kehräämö uudistuu *suomalaisen villan tähden*

Pirtin Kehräämö ostaa suomalaisen lampaan villaa ja tekee laadukkaita käsityötarpeita. Lopullisen valinnan kotimaisen ja ulkomaisen välillä tekevät kehräämötuotteiden loppukäyttäjät.

Teksti **Juha Routaharju**, toimitusjohtaja
Timo Hokkanen, tehtaanjohtaja
Kuvat **Camilla Lampi**, Pirtin Kehräämö Oy

Kehräämötuotteiden loppukäyttäjät tekevät ostopäätöksen hinnaltaan halpojen ja usein myös laadukkaiden ulkomaisten ja kotimaisesta lampaanvillasta valmistettujen tuotteiden välillä. Lisäksi suurilla volyymeilla tehdyt ulkomaiset tuotteet ovat hyvin saatavilla. Tämän voi todeta katsomalla isojen päivittäistavarakauppojen tai jopa lähikaupparien lankatarjontaa.

Pirtin Kehräämö tukee kotimaista lammastaloutta ostamalla kaiken sille tarjottavan kelvollisen lampaanvillan tai kehrää villasta sen omistajien toivomia tuotteita. Osan ostamastaan villasta Kehräämö käyttää tuotteisiinsa ja ylijäämä myydään ulkomaisille villan käyttäjille tai välittäjille. Hinta,



Meleeratuista langoista syntyvät värikkäitä sukkia.

jonka Kehräämö saa ulkomaille myytävästä villasta, ei kuljetuskustannukset mukaan lukien kata lampureille maksettua.

Voitto hukassa

Pirtin Kehräämö on osakeyhtiö, jonka perustehtävä jo lain perusteella on tuottaa voittoa omistajilleen eli Lam-

Etenkin meleeratut tuotteet ovat suosittuja. Pirtin Kehräämö tekee meleerauksen värjäytystä villoista jo karstausvaiheessa, ei lankaa värjäämällä.

mastaloussäätiölle. Tämä perustettava ei viime vuosina ole onnistunut odotusten mukaisesti.

Kehräämö uudistaa toimintaansa voimallisesti varmistaakseen mahdollisuutensa ostaa kaikki kelvollinen lampaanvilla ja tehdä niin sanotut omat erät sekä toteuttaakseen perustehtävänsä osakeyhtiönä.

Kaikki uudistukset eivät näy organisaatiosta ulospäin, mutta osa uudistuksen aikaisista toimenpiteistä valitettavasti huomataan Kehräämön toiminnan tason laskuna. Erityisesti henkilöstön työajan sitominen tilojen, koneiden ja työtapojen kehittämiseen on vaikuttanut joidenkin tuotteiden saatavuuteen. Kehräämöllä kuitenkin uskotaan, että uudistusten toteuduttua pystymme toteuttamaan olemassaolomme tarkoitukset entistä tehokkaammin.

Koneisiin uudistuksia

Suurimmat organisaatiosta ulospäin kerrotut kehittämistoimenpiteet ovat villan pesun tehostamiseen liittyvät koneiden ja rakenteiden uudistukset sekä Kehräämön konekantaan liittyvät uudistukset, jotka mahdollistavat työskentelyn nykyaikaisella tavalla.

Lisäksi Kehräämö on uudistanut ja tulee edelleen uudistamaan tuotevalikoimaansa, sekä asiakkaiden omien tarpeiden tai toiveiden mukaisesti tehtävien tuotteiden prosessointia.

Luonnollisuus myy

Kaikkien Pirtin Kehräämön tekemien tuotteiden on oltava kaupallisia. Selkeänä suuntauksena on luonnonväristen, eli värjäämättömien, tuotteiden arvostuksen lisääntyminen.

Pirtin Kehräämö valmistaa värjäämättömiä lankoja ja muita tuotteita 12 eri sävyssä. Nämä tuotteet eivät joudu kilpailemaan suurten ulkomaisten toimijoiden tuotteiden kanssa.

Huovutustuotteiden menekki on viime vuosina vähentynyt. Huovutuksen suosion soisi lisääntyvän, koska kotimainen villa on huovutusominaisuuksiltaan erinomaista ja sopii mitä moninaisimpaan jatkojalostukseen.



Huovutustuotteiden menekki on viime vuosina vähentynyt.

”Selkeänä suuntauksena on luonnonväristen, eli värjäämättömien, tuotteiden arvostuksen lisääntyminen”.

Ainutlaatuinen meleeraus

Värjäytystä tuotteista erityisesti Pirtin Kehräämön ainutlaatuisesti valmistetut meleeratut tuotteet ovat suosittuja. Kehräämö tekee meleerauksen värjäytystä villoista jo karstausvaiheessa eikä lankaa värjäämällä.

Hahtuvalankojen, joista joissakin tapauksissa käytetään nimitystä huovutuslanka, suosion odotetaan lisääntyvän. Suosion lisääntymiseen vaikuttaa se, että hahtuvalangoista on nopea ja helppo tehdä valmis tuote, joka voidaan haluttaessa huovuttaa kotipesukoneessa.

Pirtin Kehräämö haluaa kiittää yhteistyökumppaneitaan pitkämielisydestä ymmärtää uudistuksista aiheutuneita haittoja, parempi tulevaisuus on vaivojen arvoinen.



Pirtin Kehräämö valmistaa värjäämättömiä lankoja 12 eri sävyssä.



Työkoirien määrä kasvussa

Yhä useampi lampuri luottaa jo nelijalkaiseen apulaiseen. Vuosittain rekisteröidään noin 80 työkoiraa.

Teksti **Katri Piilola**

Kuva **Silja Alamikkotervo**

Katraskoon kasvaessa ja perin-nebiotooppien sekä muiden erityislaitumien lisääntyessä huomataan, ettei kaurasankomene-telmä enää toimi. Koulutettu paimen-koira löytää lampaat, kasaa lauman ja tuo sen ohjaajalle, sekä siirtää lau-man tietä pitkin ja metsän poikki. Se pitää lampaat pois edestä kun niille viedään ruokaa tai kuivitetaan.

Kun luotettava henkilö kertoo ko-kemuksistaan tai omat menetelmät lampaiden hoidossa tuntuvat ylivoi-maiselta, ylittyy usein kynnyks paimen-koiran ostoon. Voi myös käydä

toisinpäin. Koiraa varten hommattu muutaman lampaan lauma suurenee niin, että voidaan puhua jo yritystoi-minnasta.

Suomen Paimenkoirayhdistyk-seen vuosittain rekisteröityjen koiri-en määrä on ollut 1990-luvun lopulla keskimäärin 63 koiraa per vuosi. Nyt määrä on vuosittain noin 80 koiraa.

Rekisterissä kokeen suorittaneet

Rekisteriin pääsevät aikuiset koirat, jotka suorittavat hyväksytysti Suomen Paimenkoirayhdistyksen paimennuk-sen perusradan. Rekisteriin otetaan myös pennut, joiden vanhemmat ja isovanhemmat ovat rekisterin jalos-tusluokassa eli silmiltään ja lonkiltaan terveitä ja hyväksytysti suorittaneet paimennuksen perusradan.

Perusrata on näyttö- ja käyttökoe, jonka arvostelee kaksi SPKY:n perus-ratatuomaria. Suoritukseen kuuluu lauman haku, kuljetus ihmisen pe-

rässä ja edellä, häkkiin laitto ja sieltä pois ottaminen, sekä katraan pitämi-nen ihmisen lähellä niin, että ohjaaja saa otettua lampaan kiinni esimerkiksi korvamerkin tarkistamiseksi.

Koe suoritetaan vieraan ihmisen eläimillä ja pellolla, jotta kesyt lam-paat ja tutut reitit eivät antaisi koiras-ta väärää kuvaa. Tarkoitus on päästää jalostukseen vain koirat, jotka ovat terveitä ja kohtuullisella vaivalla kou-lutettavissa hyväksi paimenkoiriksi.

Myös harmaita pentueita

Koska koe on suhteellisen vaativa, eivät kaikki paimenkoiran omistajat tee sitä. Siksi myös harmaita pentueita on markkinoilla. Niiden vanhempien paimennusominaisuuksista tai terve-ydestä ei ole tietoa. Myös ulkomail-ta tuotujen paimenkoirien määrä on kasvanut viimevuosina, joten maaseu-dulla pyörii enemmän paimenkoiria kuin SPKY:n rekisteri kertoo.

Tällä hetkellä kokeen läpäisseitä pääasiallisia rotuja ovat bordercollie ja working kelpie, jotka ovat maailman yleisimpiä paimennuskäyttöä varten jalostettuja rotuja. Maailmalla on myös muutamia muita paikallisesti paimennuksessa käytettäviä rotuja. Niistä ei kuitenkaan voida olla varmoja, tuodaanko Suomeen työkäytössä olleiden vanhempien pentuja.

Kaikki paimenkoirat eivät paimenna

Se, että koiran nimessä on sana paimenkoira, voi tarkoittaa, että kyseinen rotu on kulkenut sata vuotta sit-

ten paimenten mukana, mutta mikäli jalostuksessa ei ole kiinnitetty paimennusominaisuuksiin huomiota ja karsintaa jalostusyksilöiden valinnassa ei ole tehty, paimenvaisto rappeutuu. Tällainen koira ei välttämättä lähde hakemaan laumaa tai kasaa sitä. Koira ehkä jaksaa touhuta kesyn lauman ympärillä, mutta kun tilanne muuttuu hankalammaksi, koira valitsee jonkin mukavamman puuhan. Paimenkoiriksi nimitetään myös joi-tain laumanvartijarotuja, jotka eivät varsinaisesti paimenna, vaan vartioivat eläimiä pelloilta.

Koska paimenkoira maksaa ja sen

kanssa kuluu kallista aikaa, kannattaa hankintaan ja taustoihin paneutua etukäteen huolellisesti.

Suomen Paimenkoirayhdistys SPKY ry auttaa työkoiraa har-
kitsevia pentuvälityksen ja neu-
vannon avulla. www.spky.fi.
Suomen Paimenkoirayhdistys on
tuottajien perustama ja toiminut jo
30 vuotta. Yhdistyksen tavoitteena
on kokoavien paimenkoirien työ-
käytön tunnetuksi tekeminen, koi-
ran hankkineiden tuottajien autta-
minen ja työkoirarekisterin ylläpito.

Paimennuksen Suomen mestaruus jälleen Lappiin

Paimennuksen Suomen mestaruuskilpailut 2013 käytiin loka-
kuussa Kotikosken lammastilalla
Somerolla. Voiton veivät *Leena
Jussila* ja *Killiebrae Spot* Kittilästä.

Teksti **Anne Konsti**

Kuva **Katariina Kotikoski**

Paimennuksen vuotuisen SM-
kisaan osallistui vajaat 40 koiraa
ja ohjaajaa. Kilpailun karsinta-
lähdöt olivat yksilökilpailun lisäksi
karsintakisa maajoukkuepaikkaa var-
ten ensi vuoden EM- ja MM-kilpailui-
hin. Kahden karsintapäivän yhteis-
pistemäärän 15 parasta SM-finaaliin.

Kilpailun voitto matkasi viime
vuoden tapaan tuttua reittiä Lappiin.
Suomen mestariksi kruunattiin vah-
van viikonlopun tehneet kittiläläiset
Leena Jussila ja *Killiebrae Spot*.

Jussilalla on puolisonsa kanssa
Levin lähellä elämysmatkailu- ja val-
jakkokoirayritys. Monipuolinen koi-
rayrittäjä on valjakkokoirien lisäksi
innostunut paimennuksesta ja työkoi-

KÄÄNNÄ

SM-kisan parhaat. Vasemmalla on toiseksi
tullut *Heikki Teittinen*, keskellä voittaja
Leena Jussila ja oikealla kolmonen
Michaela Wikberg.



Tulokset, SM-finaali 6.10.2013

1. Killiebrae Spot	Leena Jussila	120 p.
2. Skogbölens Storm, "Peppi"	Heikki Teittinen	114 p.
3. CMM's Börje	Michaela Wikberg	108 p.
4. Ben	Severi Hirvonen	107 p.
5. Kemi Rhys	Anja Lehtiö	106 p.
6. CMM's Jake	Heikki Teittinen	93 p.
7. Rokka	Severi Hirvonen	91 p.
8. CMM's Jackson	Michaela Wikberg	88 p.
9. Spot	Petri Keski-Korpela	85 p.
10. Sammy	Kari Kotikoski	84 p.
11. Mirk	Kari Kotikoski	82 p.
12. Pomo	Minna Eronen	75 p.
13. Eira	Minna Jokisaari	ret.
14. Cowlow jess	Leena Jussila	disk.
15. Magdalena	Jonna Paasila	disk.

"Kilpailuvietinkin vallassa kisaajan on muistettava, että kilpailuja käydään lampaita kunnioittaen ja niiden ehdoilla."

rista. Lahjakas Suomen mestari harjoittelee paljon ja on käynyt hakemassa oppia jo useampaan kertaan myös Brittein saarilta. Jussilan voiton tuonut ykköskoiria Spot on nyt viisivuotias.

Hopean pokkasivat Suomen maajoukkueen vakiokasvot luomulypsykarjatilallinen **Heikki Teittinen** ja Peppi Juvalta. Jo 10-vuotias bordercollie-narttu Peppi edustaa kotimaisen kisa-paimennuksen vanhempaa ja erittäin kokenutta kaartiä. Pronssille nousivat **Michaela Wikberg** ja ruotsintuontiuoros CMM's Börje Närpiöstä.

Kilpailijamäärät kasvaneet

Kilpailun 30-vuotisjuhlavuonna kisan isäntinä toimivat **Elisa** ja **Kari Kotikoski**. Heillä on 400 uuden texel- ja turkislammaskatras. Kotikosket ovat varsin tottuneita järjestämään paimennuskilpailuja ja -tapahtumia. Vuonna 2011 heillä järjestettiin Pohjoismaiden mestaruuskilpailut.

Paimennuskisojen kilpailijamäärät ovat nousseet viime vuosina huomattavasti ja syksyllä järjestettävät suurkilpailut alkavat aiheuttaa päänvaivaa päivän pituuden suhteen. Hyvin toiminut kisakoneisto kuitenkin siivitti kilpailut oikea-aikaisesti päätökseen.

Kotikosket ovat järjestäneet kilpailuja jo kahdeksan vuoden ajan. Tasainen kilpailijamäärien nousu on Suomen Paimenkoirayhdistyk-

sen puheenjohtajana toimivan Kari Kotikosken mielestä sekä hyvä että haastava asia.

Kisoja voivat käytännössä näillä kilpailijamäärillä järjestää enää vain suurimmat tilat. Jos lampaita ei ole tarpeeksi kisa varten varattuna, häiritsee venyvä kisapäivä helposti lampaiden totuttuja tapoja. Pitkät varikolla odottelut muuttavat esimerkiksi katraan lepo- ja ruokailurytmiä.

Karsintajärjestelmä käyttöön

SM-kisat ovat olleet kaikille avoin kilpailu. Nyt on selvää, että syksyyn painottuvien päätöskilpailujen järjestäminen kisaajamäärien kasvaessa vaikeutuu.

Todennäköisesti tämä johtaa siihen, että Suomessakin otetaan SM-kisoihin liittyen käyttöön karsintajärjestelmä, joka pienentää kilpailijoiden määrää.

Kilpailuissa katsastetaan suurin osa jalostukseen käytettävistä koirista. Samalla kilpailutoiminta elävöittää työkoirien harjoittamista sekä ohjaajien eläinten käsittelytaitojen kehittymistä.

Lampaiden ehdoilla

Koska kilpailuihin osallistuu myös ei-tuottajia sekä ensimmäistä koiransa työkäytössä käyttäviä, asettaa tämä vaatimuksia sekä yhdistyksen että tuo-

IRLANTILAISTUOMARILTA KEHUJA

Irlantilainen Edward "Ned" O'Keeffe tuomaroiki kaikki kolme pitkää kilpailupäivää. Hän oli erittäin tyytyväinen kilpailun järjestelyihin ja lampaisiin, jotka olivat tarpeeksi haastavia mutta kuitenkin erittäin tasalaatuisia.

"Näitä lampaita täytyi sekä koiran että ohjaajan osalta paimentaa, muuten ei radasta selvinnyt kunnialla. Ilmaiseksi ne eivät antautuneet ohjailtavaksi. Olen erittäin otettu järjestelyiden korkeasta tasosta ja laatulampaista", ammattilampurina työskentelevä O'Keeffe toteaa.

Hän kehui myös naishandlereiden osaamisen tasoa. Heistä voisi useampi mieshandleri Irlannissakin ottaa mallia. Kilpailuihin osallistui useita ohjaajia, jotka ovat aktiivisesti hakeneet oppia ulkomailta ja varsinkin Britteini saarilta. O'Keeffen mielestä tällainen vetää koko suomalaista paimennusta ylöspäin, sillä kilpailamisen tason noustessa kaikki panevat parastaan ja motivoituvat treenaamaan.

Tuomari toivotti nyt EM- ja MM-kisoihin valitulle maajoukkueelle paljon onnea ja menestystä ja uskoo, että joukkue tulee pärjäämään hyvin kansainvälisissä kisoissa. O'Keeffe kertoi palaavansa Irlantiin mieluisaa kokemusta ja monta uutta ystävää rikkaampana. Hän muisti lisäksi mainita, että ruoka oli hyvää ja sitä oli riittävästi ja suomalaisten lämmin vieraanvieraisuus oli ollut häkellyttävää.

tannonalan neuvonnalle. On tärkeää kaikkien tietää, miten paimennettavia eläimiä tulee kohdella ja mikä on haluttu koiran käyttötapa.

Kilpailuvietinkin vallassa kisaajan on muistettava, että kilpailuja käydään lampaita kunnioittaen ja niiden ehdoilla. Ylilyöntitapauksissa tuomari ja kisa järjestäjä puuttuvat asiaan.

"Eläinten hyvinvointi on aina etusijalla. Onneksi ongelmia esiintyy erittäin harvoin," Kari Kotikoski painottaa.

"Kilpailut puoltavat silti hyvin paikkaansa. Treenaamisen tuoma eläinten käsittelytaito ja hallinnassa oleva työ-kaveri parantavat kotimaisen eläintuotannon laatua ja synnyttävät erittäin tarpeellisia karjamiestaitoja", Elisa ja Kari Kotikoski summaavat.

RETRONIK-LAMMASKALUSTEET

- käsittelyaidat
- karitsaportit
- laidunkatokset
- pyöröpaalihäkit
- nyt myös aitaan kiinnitettävä väkirehukouru
- uimuri juomakupit + suojaakaaret ym...



Muistathan, meiltä osat myös:

- Kevytmuokkariin
- Kyntömuokkariin
- Kultivaattoriin

Heti varastosta!

Katso esittelyvideo youtube.com/hakusanalla lammastarvikkeet

Raija & Reino Louko
Retronik Ky 050 521 0082

sähköpostiosoite rareko105@gmail.com

KIITOS TÄSTÄ VUODESTA -LIHA LIIKKUU MYÖS 2014-

Sopimustuotanto on lähtenyt hienosti liikkeelle ja tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.

Tuottajien kanssa solmittavien tuotantosopimusten tavoitteena on kasvattaa teurasmääriä ja helpottaa logistiikkaa sekä saada markkinoille tasaisesti laadukasta, kotimaista karitsan ja lampaan lihaa.

Tässä tärkeänä apuna on yhdessä tuottajan kanssa tehtävä tuotantosuunnitelma ja arvio tulevista teurasmääristä.

Haku ei ole päättynyt! Tarvitsemme edelleen lisää lampureita rinkiimme - alueena koko Suomi.

Ammattilainen, tee yhteistyötä ammattilaisen kanssa!



Ota yhteyttä puh. 010 229 1021 tai
miikka.depner@vainionteurastamo.fi



Ammattilaisen valinta! Lampaiden kerintään ja sorkkien hoitoon



Huolto- ja teroituspalvelut

Huolto- ja teroituspalvelut
kerintäkoneille ja
tarvikkeille!

Rantsilta kaikki
tuotteet helposti
ja vaivattomasti
kotiovellesi!



Aesculap-trimmereiden yli 100 vuoden historia takaa tarkkuuden ja laadun. Nämä leikkurit on suunniteltu kestämaan päivittäistä työskentelyä ja ammattilaisten kovaa käyttöä.

Felcon sorkkasakset on suunniteltu yhteistyössä lammis- ja vuohikasvattajien kanssa! Erinomainen leikkuutehokkuus ja ergonominen muotoilu.

rantsi

Rantsi, Honkasaarentie 98, 32200 LOIMAA, Finland - puh. 040-8355233 www.rantsi.fi - janne.makelainen@rantsi.fi

Päivi Nietosvaaran luottoapulaiset:
Britanniassa valmistettu paimensauva
ja koira Mustan Magian Luumu.



Kotimainen keppimaakari tulee idästä

Liperiläinen Lasse Kuurila tekee päätyönään puuseppänä huonekaluja ja muita puisia tilaustöitä. Paimensauvan tekijäksi mies ajautui vaimonsa pyydettyä paimensauvaa kisakäyttöön.

Teksti **Anne Konsti**
Kuvat **Päivi Nietosvaara**

Asia nousi puheeksi heinäkuuisena iltana paimenkoirakilpailijoiden istuessa iltaa. Aikaa suunnitteluun ja valmistukseen jäi vain kolme päivää. Sauva tarvittiin siis pikaisesti ja siinä oli onnistuttava. Kotona ollut työsauva oli siihen asti ollut rosterinen keppi, joka on todella painava eikä siten kovinkaan mukava – ainakaan naisen käyttää.

Keppi onnistui ja siitä saadun palautteen innostamana Lasse Kuurila alkoi miettiä keppikonseptia toden teolla. Paimensauvan oli tietenkin ol-

tava puinen. Kuurila halusi myös, että se sopisi yhtä lailla työn tekoon kuin harrastuksiin. Brittiläiseen paimenkoirakulttuuriin liittyvät, puusta, luusta ja sarvista työstetyt paimennuskipailutai kävelykepit ovat usein enemmän taidekäsitöityyppisiä näyttelyesineitä, joita ei ole tarkoitettukaan raskaaseen työhön. Tähän Kuurila halusi kotimaisessa versiossa vetää selkeän eron. Lisäksi hän halusi tuoda muotoiluun mukaan pohjoismaista linjakkuutta.

Koivu taipuu keppiksi

Materiaalin etsintä ei ollut helppoa. Aluksi leikittiin ajatuksella jalopuun käytöstä, mutta lopulta päädyttiin kotimaiseen koivuun. Koivun kanssa kaikki lokahtikin paikoilleen. Kuurila halusi käyttää materiaalia, joka kestää kauan, on helposti ja läheltä saatavilla eikä rasita ympäristöä. Ympäristönäkökulma on tekijälle tärkeä.

Imatralta löytyi lopulta yrittäjä, joka pystyy värjäämään koivua laajalla väriskaalalla aina oransseista sinisiin sä-



Lasse Kuurila

Kuva: Joel Puhakainen

KUKA, MISSÄ JA MILLOIN?

Lasse Kuurila valmistui vuonna 1999 puuseppä – artesaaniksi Joensuun käsi- ja taideteollisesta oppilaitoksesta. Asuu ja yrittää Liperissä kuvittaja – lastenkirjailija vaimonsa *Ninka Reitin* kanssa. Tilalla kasvatetaan pienimuotoisesti lampaita ja paimenkoiria. lassekuurila@gmail.com

Paimensauva miehen ja naisen mittoihin

Brittipaimennuksen grand old man, skotlantilainen lampuri ja huippupaimenkoirakilpailija Bobby Dalziel vietti Tapio ja Päivi Nietosvaaran tilalla Kiikalassa viikon lokakuussa pitäen paimennuskurssia. Pitkiin päiviin liittyi myös paljon keskustelua paimennukseen ja lampurin työhön liittyvästä kulttuurista. Paimensauvoihin mies suhtautui lähes intohimoisesti.

Brittipaimenilla on käytössä kahdenlaista sauva. Järeämpää mallia käytetään lampaiden kiinniottoon ja nosteluun. Keveämpi on kädenjatke lampaiden jaottelussa ja kehon tuki maastossa liikkuesssa. Dalzielin mukaan sauva valitsee omistajansa, koska sitä käytetään koko pitkä työpäivä lampaiden joukossa. Siksi sen on sovittava omistajansa käteen.

Sauvan pituuden täytyy olla juuri sopiva, jotta se tukee liikkumista epätasaisella alustalla. Lisäksi siihen pitää voida tarvittaessa nojata, eikä se saa olla liian painava tai häiritä pilliin puhaltamista. Se ei saa myöskään estää käden asentoja ja liikkeitä, kun sitä käytetään. Dalzielin oma paimensauva oli erittäin kevyt, hyvin yksinkertainen, mutta todella kaunis.

Paimensauva on historiallisesti merkittävä yhden ammattikunnan symboli, jolle on säilytetty jopa uskonnollista tematiikkaa. Vuosisatojen saatossa paimensauvan merkitys on vain lisääntynyt. Omistajalleen sauva on yleensä hyvin henkilökohtainen asia. Taikauskoisesti Briteissä ei toisen sauvaakaan haukuta, vaikka se olisi kuinka ruma tai outo tahansa.

Paimenkoirakilpailusääntöjen mukaan sauva on ainoita, sallittuja "lisävarusteita", mitä pellolle saa koiran ja pillin lisäksi ottaa. Brittiläiset sauvan tekijät ovat ylpeitä ja arvostettuja kädentaitajia. Usein heillä on omat mieltymyksensä raaka-aineiden suhteen



"A good well balanced crook is an extension of the handler and a great asset when used properly."
Sue Main, Etiquette on the Trial Fiel

"Hyvä, tasapainotettu sauva on käyttäjänsä jatke ja oikein käytettynä suuri apu."
Vapaasti käännettynä

ja selkeä signeeraus, joka kertoo, kenen kepeistä on kyse. Hienoimmissa sauvoissa kädensija on tehty pääsin sarvesta. Silläkin saattaa olla merkitystä, minkä rotuisen pääsin sarvesta sauva halutaan valmistaa.

Päivi Nietosvaaran brittikepeissä on kädensijan sisällä metallivahvistus, sillä sauvojen yksi kriittinen paikka on se, että ne voivat pudotessaan hajota, melkein aina kädensijan kohdalla. Siksi on tärkeää miten päin puun syyt sauvan varressa kulkevat. Kunnollisen sauvan tekemiseen menee paljon aikaa, koska työ tehdään pääosin käsin ja raaka-aineet käsitellään

tietyllä tavalla. Esimerkiksi sarvesta tehtyä kädensijaa hangataan nahkarievulla niin pitkään, että sarven hieno kiilto saadaan esiin. Parhaimmat sarvet ovat lähes läpikuultavia, kun ne on kiillotettu oikein. Asiakas otetaan myös mielellään mukaan valmistusprosessiin. "Kun tilasin oman sauvani, tekijä lähetti minulle kuvia pitkin matkaa työn edistyessä. Hän pyysi minulta kuvia koiristani, jotta osaisi värittää koiran minun koirani väriksi. Oman sauvani olen tilannut nettisivujen www.wrencountrysticks.co.uk kautta," Nietosvaara kertoo. "Vaikka pidän sauvastani kovasti, netin kautta tilaaminen aiheutti sen, ettei mittojani kyetty ihan oikein arvioimaan. Sauvan koukun koko on minulle väärä. Koukun pitää olla sen kokoinen, että se kevyesti painamalla "napsahtaa" käyttäjänsä kyynärtaipeeseen. Silloin se pysyy oikeassa asennossa ja paikoillaan, kun vihelletään koirille käskyjä."

vyihin ilman myrkyä. Jokainen sauva valmistuu laminointitekniikalla, jossa ohuita koivunsaikaleita liimataan käsin päällekkäin muotin päälle tavuttaen. Yksi keppi kuivuu valmiiksi neljässä tunnissa.

Koska kepin täytyy olla luja ja toimia ulkoilmaolosuhteissa läpi vuoden, liiman on kestettävä kosteutta. Niinpä Kuurila valitsi sauvoihin venneiden ja kajakien teossa yleisesti käytettyä uretaaniliimaa. Kun sauva on valmis ja täysin kuivunut, sen pitäisi helposti kestää lampaan paino. Silloin se toimii myös lampureiden työkäytössä ollen metallisia sauvo-

ja huomattavasti kevyempi ja mukavampi käyttää.

"Tällä hetkellä minulla on kolme erilaista sauvamallia. Tavoitteeni on, että isokoukkuinen malli syrjäyttäisi metalliset paimensauvat työsauvana", Kuurila toteaa.

Suorahko sauvamalli ja pienikoukkuinen keppi sopivat paimenkoirakilpailuihin tai muihin harrasteisiin, esimerkiksi kävely- tai vaellussauvaksi. Sauvojen pituutta on mietitty isomallakin porukalla. Myyntimitaksi on ajateltu työsauvan kohdalla 135 cm ja kahden muun 115 cm. Kukin voi katkaista kepin mieleisekseen.

Tosin käyttäjät ovat myös toivoneet, että kepeissä olisi kärkivahvistus, esimerkiksi metallinen kärkivaippa, jotta keppi kestäisi pitempään. Tätä ajatusta Kuurilan täytyy edelleen kehittää.

Tällä hetkellä Kuurilan firma "Sekatyöliike Birk" markkinoi sauvoja Suomen Paimenkoirayhdistyksen tarvikemyynnin kautta (www.spky.fi). Sauvan voi tilata eriväreissä ja siihen saa lisämaksusta kaiveruksen ostajan niin halutessa. Sauvoille on tarkoitus tehdä "koeponnistus" jossa koukkua ja vartta rasitetaan painolla ja väänöllä rikkoutumiseen asti.

Vihreällä saarella

Maan pinta-alasta yli puolet on laidunta.
Laiduntavia eläimiä on lähes kaikkialla.
Maa tunnetaan Irlantina.

Silja Alamikkotervo

Minun, suomalaisella lam-
mastilalla kasvaneen
16-vuotiaan tytön, mieleen
jäi kahden viikon matkalta Irlannista
joitain lampaisiinkin liittyviä asioita,
vaikka ehdottomasti eniten minua
kiinnostivat paimenkoirat.

Laitumia ja sen takia myös portteja
oli kaikkialla, joten oli todella kätevää,
että portit olivat nopeita ja helppo-
ja käyttää. Lähes kaikki portit olivat
saranallisia metalliportteja ja yleensä
leveydeltään sellaisia, että niistä
mahtui ajamaan traktorilla ja autolla.

Ei portteja ilman aitoja. Lähes kaikki
aidat oli tehty koneella. Tolpat olivat
puisia ja paksuja, useimmiten paine-
kyllästettyjä ja halkaisijaltaan ehkä
noin 20 cm. Ne oli painettu koneella
syvälle maahan. Verkko itsessään
ei ollut kovin korkeaa, mutta se oli
kiristetty koneella todella tiukaksi
ja sen yläpuolelle oli lisäksi vedetty
noin 10 cm:n välein 2–3 rauta- tai
piikkilankaa.

Koira joka tilalla

Koska lampaat yleensä laidunsivat
ympäri vuoden, oli myös vedensa-
annin oltava laitumilla helppoa. Monilla

”Myös laidunnus oli tehokasta.

**Laidunkierto oli nopea, lauma söi yhtä
lohkoa yleensä vain pari päivää.”**

tiloilla laitumien reunoja pitkin kiersivät
vesijohdot, joihin liitettiin aina
tarvittaviin kohtiin uimurilla toimivia
vesikuppeja. Tämä toimi Irlannissa
hyvin, sillä lämpötila on harvoin tal-
vellakaan kovin pitkään pakkasen
puolella, joten vesijohdot eivät yleensä
pääse jäätymään.

Eläinten hoitotoimenpiteitä, kuten
madotusta, jalkakylpyä ja kerintää
varten, oli pellistä rakennettuihin
eläinsuojiin tehty kiinteät käsittely-
taukset ja -rännit. Joissain paikoissa
käsittelylaitokset ja -rännit oli raken-
nettu ulos, mutta Irlannin runsassatei-
nen ilmasto huomioon ottaen katon
alla olevat käsittelyalueet ovat huomattavasti
mukavampia ja käytännöllisempiä.

Yksi tilojen tärkeimmistä asioista
oli ehdottomasti paimenkoira, nimen-
omaan työlinjainen bordercollie. En
muista nähneeni ainoatakaan tilaa,
jolla ei olisi ollut paimenkoiraa. Ilman
koiraa ei vain olisi tullut toimeen. Koirien
avulla eläinten käsittely ja laumo-

jen liikuttelu oli nopeaa ja tehokasta.

Paljon yhteistyötä

Myös laidunnus oli tehokasta. Laidunkierto
oli nopea, lauma söi yhtä lohkoa yleensä
vain pari päivää. Isot laidunlohkot ja ylikas-
vaneet lohkot jaettiin usein pienempiin
esimerkiksi sähköverkkoaidoilla, jotta lohkot
saatiin syötettyä mahdollisimman tehokkaasti.
Laitumien puhdistusniitto oli myös todella
tärkeää ja laitumilla kasvavat nokkoset ja
muut rikkakasvit myrkytettiin. Monella tilalla
oli lampaiden lisäksi nautoja tai hevosia,
jolloin usein käytettiin paljon yhteislaidunnusta.

Koska lampaat olivat yleensä ulkona
ympäri vuoden, ei niiden takia tarvinnut
tehdä kuin vähän tai ei lainkaan rehua.
Rehunteon hoitivatkin yleensä urakoitsijat,
sillä niin pientä rehumäärää varten ei ollut
järkevää hankkia omia koneita. Rehu
tehtiin pääsääntöisesti siiloon.

Tilojen omat traktorit olivat usein



Laidunkausi on pitkä ja laidunnus tehokasta, joten myös aitoihin ja portteihin on panostettu paljon.

aika pieniä ja vanhoja, sillä niillä hoidettiin lähinnä laidunten puhdistusniittoa ja lannoitteiden levitystä. Tilojen välillä oli paljon yhteistyötä, esimerkiksi koneita ja myös työväkeä lainattiin paljon toisilta tiloilta. Tilojen välistä hygieniää ei pidetty kovinkaan tärkeänä. Lampaat vaihtoivat omistajaa huutokaupoissa, joita pidettiin paljon sekä lampaille että naudoille, molemmille erikseen.

Ajatusten vaihtoa farmari-illoissa

Maanviljelijöille oli tunnin-parin tunnin mittaisia "farmers meeting" – kokoontumisia, jotka järjestettiin yleensä erilaisilla tiloilla. Aiheina oli aina ajankohtaisia asioita. Esimerkiksi kesäkuussa aiheita olivat muun muassa laitumet sekä schmallengen, joka oli rantautunut Irlantiin viime talvena.

Keskustelua ei suinkaan yleensä käyty sisällä pöydän ääressä, vaan usein kokoontumisen aikana kierrettiin esimerkiksi tilan laitumilla. Iltoja tilalliset viettivät perinteisesti pubeissa.

MAAN PARHAISTA ANTIMISTA

Täydennä kotoisia rehujaasi

Lammas-Tähti



Tasapainoinen kaurapitoinen täysrehu Lammas-Tähti sopii säilörehu-, kuivaheinä- ja laidunruokintaan. Se käy sekä uuhille, pässeille että karitsoille. Tuote sisältää molybdeenä, joka ehkäisee kuparin kasautumista kudoksiin.

Saatavana:

40 kg:n säkeissä, 960 kg:n lavoissa ja irttona

Raekoko:

säkeissä: 3 mm
irttona: 4,5 mm

HUOM! Ei lisättyä kuparia.

Lammas-Tähti Kivennäinen



Rakeinen Lammas-Tähti Kivennäinen sisältää runsaasti lampaan tarvitsemia kivennäisiä, hivenaineita ja vitamiineja. Se sopii täydentämään kaikenikäisten lampaiden ruokintaa ympärivuotisesti.

Saatavana:

25 kg:n säkeissä, 500 kg:n lavoissa

Raekoko:

4,5 mm

HUOM! Ei lisättyä kuparia.

Saatavana myös luomulammasrehut!



Murrantie 2
91600 Utajärvi
p. 08 514 4700
www.kinnusenmylly.fi

Näkymä lampolan pihapiiristä, tuotantorakennuksia oli kaksi, joista kuvassa isompi.



Lampurille innostusta Islannista

Islannissa vierailun jälkeen Suomi ei enää tuntunutkaan niin epäsuotuisalta maatalousalueelta.

Teksti ja kuvat **Arja Seppälä**
tutkija, MTT

O sallistuin juhannuksena Islannissa Euroopan Nurmiyhdistyksen järjestämään kongressiin, jonka teema oli nurmien rooli vihreässä tulevaisuudessa – uhat ja mahdollisuudet vähemmän suotuisilla alueilla.

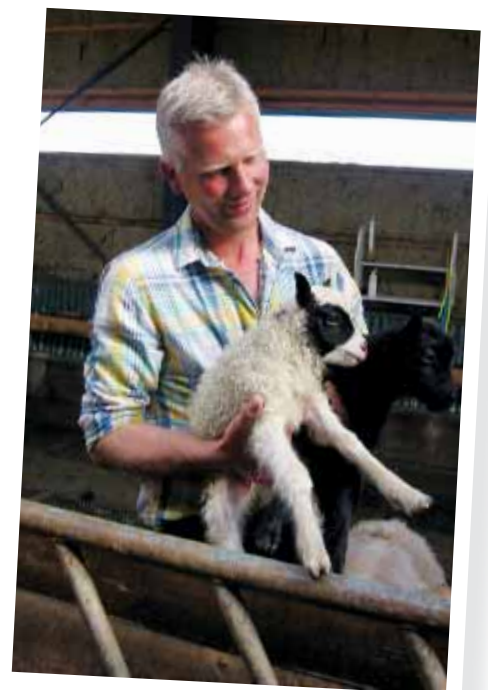
Ennen matkaani olin pitänyt Suomea varsin epäsuotuisana alueena, mutta matka muutti näkemykseni – epäsuotuisa alue käsitteenä sai uudenlaisen sisällön.

Matkan ensimmäinen päivä kului bussissa Reykjavikistä Akureyriin. Ajoimme koko päivän kahden jäätikön välisessä kylmässä kiverämaassa. Maisemat toki olivat hulppeat, mutta vihreää oli kovin vähän ja vähän

ihmettelin, että missä ne lammaslaukat ja laitumet oikein ovat. Kivikon keskellä oli kuitenkin lammassaitaa ja joskus jokunen lammaskin nähtiin. Meille kerrottiin, että osa alueista on eroosion vuoksi poissa laidunkäytöstä ja osa alueista odottaa vielä lampaita, koska lumi on sulanut niin vasta, ettei mitään syötävää vielä ollut vuoristossa. Ajankohta oli siis juhannus.

Seuraavana päivänä alkoi varsinainen kongressi. Bussimatalla näkemäni jälkeen tuntui ällistytävältä, kun islantilaiset aloittivat esityksen hehkuttamalla maatalouttaan ja sen mahdollisuuksia! Mitäpä pikku ongelmista, mitä siitä että eroosio oli vienyt osan laitumista eikä vuoristo kauttaaltaan vihertynyt vaikka lentokoneella levitettiin siemeniä ja lannoitetta.

Lihaa ja maitoa tuotettiin kuitenkin omaa kulutusta vastaavasti ja ohrastakin oli jo saatu jopa 3 000 kilon satoja pelto-olosuhteissa. Ohraan kohdistui kovia odotuksia – olutta ensin ja kohta ehkä myös bioetanolia polttoaineeksi. Islantilaisilla tuntui olevan maatalousitsetunto kohdillaan.



Lampuri ja kevään viimeiset karitsat. Lampuri kertoi tuntevansa kaikki 800 uuhia. Tilalla skannattiin kaikki uuhet ja adoptiolla varmistettiin, ettei yhdelle uuhelle jäänyt enempää kuin kaksi karitsaa huollettavaksi.

Lammas sopii karulle saarelle

Ennen matkaa olin ollut siinä luulossa, että monissa lammasmaissa kuten Islannissa lammastaloudelle olisi erityisen suotuisat olosuhteet. Asia taitaa kuitenkin olla niin päin, että olosuhteiden epäsuotuisuuden vuoksi vain lammas on menestynyt. Nurmisadon korjaaminen vuorenrinteiltä ei koneilla onnistu – ja toisaalta satotaso jää väijäämättä alhaiseksi jos lumi sulaa vasta kesäkuun puolessa välissä. Saari napapiirin tuntumassa on herkkä eroosiolle ja suuret lammasmäärät ovat jo ammoin syöneet saaren alkuperäisen metsän – istutetut metsät olivat vastan joulukuusikoisia. Susia eikä karhuja ei ole, joten peto-ongelmia ei ole.

Islannissa on noin 2 500 maatilaa, joista noin 2 000:lla on lampaista. Islantilainen syö keskimäärin 25 kiloa lampaanlihaa vuodessa ja saarella on noin 1 500 lammasta asukasta kohti – yhteensä noin 500 000 lammasta. Keskimäärin maatilan pinta-ala on noin 600 hehtaaria, pääosin laidunmaita. Varsinainen peltoala on Islannissa vaatimaton, vain noin 160 000 hehtaaria.

Vertailun vuoksi: Suomessa on lampaista 130 000, maatalousmaata 2,3 miljoonaa hehtaaria, josta esim. luonnonhoitopeltoja ja kesantoa yhteensä 222 000 hehtaaria.

Edellä mainittuja lukuja voisi tarkastella ja pohtia, mikä olisi Suomen potentiaali tuottaa lampaan/karitsanlihaa. Ihan aluksi voisi aloittaa siitä, että tuottaisimme edes sen minkä itse syömmme. Varsinkin, kun karitsanliha ei ole mikään halpatuote – vaih-



Jäätiköiden välisellä alueella ei vielä juhannuksena juurikaan näkynyt lampaista, mutta lammaita näimme.

”Tuntui ällistyttävältä, kun islantilaiset aloittivat esityksen hehkuttamalla maatalouttaan ja sen mahdollisuuksia!”

totaseen näkökulmasta saattaisi olla fiksumpaa tuottaa karitsanlihaa kuin viedä rehuviljaa.

Suomellakin monta vahvuutta

Kongressiohjelmaan sisältyi vierailu lammastilalla, jolla oli noin 800 uuhia ja laidunluetta noin 1 000 hehtaaria.

Lampolan pihassa oli vielä juhannuksena lumikasa, sillä kevät oli ollut myöhässä. Lampaista ei vielä ollut vietty vuoristoon laitumelle, koska lumi oli vasta äsken sulanut pois. Ilmasto Islannissa on merellisempi kuin meillä Suomessa ja vaikka oltiin Islannin pohjois-osassa, talvet ovat leudot. Perinteisesti lampaista ei talvisin pidetty

rakennuksissa ja lammastilan tuotantorakennukset olivatkin ihmeen pienet suhteessa eläinmäärään.

Säilörehun ensimmäinen sato oli juhannuksena parhaillaan korjattavana. Paikoin nurmia oli jouduttu uusimaan ja osittain kylvöt olivat vielä kesken. Rehu tehtiin lähinnä pyöröpaaleihin.

Islanti ei kuulu EU:hun. Siitä tulikin mieleeni, kuinka paljon me suomalaiset olemme käyttäneet voimavaroja sen todisteluun, että Suomi on epäsuotuisalla alueella. Tukipoliittisesti tämän toki ymmärrän, mutta siinä sivussa omat vahvuutemme ovat jääneet kurjuuden todistelun jalkoihin. Harva asutus on vahvuus, kun pitää ajaa liehtekuormaa pellolle tai anoa ympäristölupaa. Sateita saamme useimmiten riittävästi. Nurmi kasvaa hyvin ja sen korjuu ja säilöntä osataan. Islantiin verrattuna meillä on kovin hyvä tilanne myös maataloustarvikekaupassa – emme ole yhden toimijan varassa. Me emme ole eristyksissä saarella.

Monelta osin voimme todeta, että meillä on olemassa toimiva infrastruktuuri. Biotiloudesta puhutaan juhlapuheissa ja visioissa – käytännön ratkaisut nousevat kuitenkin ruohonjuuritasolta. Ponnistetaan maasta vahvuuksiimme tukeutuen!



Lampola oli ritiläpohjainen ja myöhäisen kevään vuoksi vielä tyhjettämättä lannasta. Vesi lampaille tuli juomanipoista, joita tyypillisesti käytetään kettutarhoilla. Isäntä kertoi, että eläimet juovat nipoista mielellään, mutta eläimiä joutuu hieman opettamaan. Nippoja oli vajaan metrin välein.

”Jalkaterveys on erittäin tärkeää!”

Ontuva lammas ja vuohi

Kuva: Sijja Alamikotervo

Jalkasairaudet ovat hyvin kivuliaita eläimille ja aiheuttavat taloudellisia menetyksiä sekä ylimääräistä työtä tuottajille. Ontuminen on lähes aina merkki siitä, että eläin tuntee kipua. Ontuminen voi johtua monesta erisyystä, jonka vuoksi sairas eläin on tutkittava mahdollisimman pian, jotta vaiva ei pääse pahenemaan vaan hoito voidaan aloittaa ajoissa.

Ann-Helena Hokkanen

ELL, maatalousyrittäjä
Savonia AMK,
Eläinterveyden tekijät -hanke
ann-helena.hokkanen@helsinki.fi

Jalkasairaudet paitsi vaarantavat eläimen hyvinvoinnin, myös vaikuttavat eläinten tuotokseen. Siksi sorkkavikoja ja muita jalkavaivoja tulee mahdollisuuksien mukaan ehkäistä tehokkaasti.

Ontuvat uuhet ja kuttut eivät välttämättä tiinehdy tai luovat sikiönsä tiineyden alkuvaiheessa. Tiineyden viimeisellä kolmanneksella uuhien ja kuttujen olisi tärkeää pysyä hyvässä kunnossa ja syödä hyvin, jotta ne saisivat terveet karitsat ja kilit ja pystyisivät imettämään ne.

Ontuvilla uuhilla ja kutuilla on suurempi riski sairastua tiineystoksemiaan, koska ne eivät välttämättä jaks



Kuva: Terhi Torikka

Syy ontumiseen voi olla sorkassa, nivelissä, jalan hermoissa tai lihaksissa, joskus myös luissa. Vika voi olla myös synnynnäinen tai vamman aiheuttama. Kuvissa jalat ovat kunnossa.

syödä tarpeeksi. Ontuva eläin voi myös saada heikkoja jälkeläisiä, jolloin tuottajan työ määrä lisääntyy, kun karitsat ja kilit tarvitsevat ylimääräistä hoitoa. Sairas emo ei myöskään aina pysty tuottamaan tarpeeksi hyvälaatuisia ternimaitoa jälkeläisilleen, jolloin karitsat ja kilit ovat vaarassa sairastua pian syntymänsä jälkeen heikon vastustuskyvyn vuoksi.

Myös imetysaikana jalkavaivat voivat olla kohtalokkaita, koska sairaas emä vähentää maitotuotostaan.

Ontumiseen monta eri syytä

Ontuminen voi johtua monesta eri syystä. Aina ei ole kyse vakavasta vammasta, mutta jotkin jalkasairaudet voivat uhata eläimen henkeä.

Vikaa voi olla sorkassa, nivelissä, jalan hermoissa tai lihaksissa, joskus myös luissa. Nuorilla eläimillä ontumisen syy voi joskus olla synnynnäinen epämuodostuma. Luunmurtumat ja muut loukkaantumiset, kuten venähdykset, voivat olla syynä ontumaan. Nivel tulehdukset ovat hyvin kivuliaita, ja niissä huomataan turvonnut ja aristava nivel.

Moninivel tulehdukset, joissa useampi nivel on turvoksissa ja aristava, ovat vakavia nuorten eläinten sairauksia ja kertovat yleistyneestä tulehduksesta.

Katse sorkkiin

Vaikka ontumiseen on useita erilaisia syitä, yleensä vika on aikuisilla eläimillä kuitenkin sorkissa. Sekä lamppaiden että vuohien sorkkien pitäisi kulua tasaisesti niin, että sorkkien muoto säilyy samana. Aina eläinten alusta, varsinkin sisätiloissa ja viljelyllä laittomella, ei kuluta sorkkia riittävästi, ja niitä joudutaan hoitamaan, yleensä ainakin kaksi kertaa vuodessa, joskus useammin.

Väärin kulunut sorkka tai kierresorkka aiheuttaa kipua, kun eläin joutuu käyttämään raajaansa epänormaalissa asennossa tai paino kohdistuu vain pienelle osalle sorkkaa. Joskus sorkan pohjaan uppoaa kivi tai jokin terävä esine aiheuttaen kipua ja tulehduksen.

KÄÄNNÄ

ProAgrian Lammas- ja vuohitiimi

sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

Uusimaa ja Nylands Svenska, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Häme ja Finska Hushållningssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Kaie Ahlskog*, ProAgria Etelä-Suomi, Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere, puh. 0400 731 811, *Marja Jalo-Ryynänen*, puh. 040 572 8387, tallennukset ja todistukset: *Merja Hietamäki*, puh. 050 345 5449

Talousneuvonta:

Häme: *Satu Näykki*, ProAgria Etelä-Suomi/Someron toimisto, Kiiruuntie 1, 31400 Somero, puh. 020 747 3039. Uusimaa: *Juha Helenius*, ProAgria Etelä-Suomi, Seutulantie 1, 04410 Järvenpää, puh. 020 747 2503. Pirkanmaa: *Päivi Äijänen*, ProAgria Etelä-Suomi, Näsilinnankatu 48 D, PL 97, 33101 Tampere, puh. 020 747 2776. Länsi-Suomi: *Esko Aalto*, ProAgria Länsi-Suomi, Artturinkatu 2, 20200 Turku, puh. 010 273 1535

Etelä- ja Pohjois-Savo, Kymenlaakso sekä Etelä- ja Pohjois-Karjala

Tuotantoneuvonta: *Sari Heltelä*, ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, puh. 020 747 3602, Jarmo Piiparinen, puh. 020 747 3623

Talousneuvonta:

Kymenlaakso: Tulosanalyysi: *Raija Tamminen*, 040-7221873, maksuvalmiuslaskelmat: *Alpo Jaakkola*, puh. 020 747 3409, ProAgria Kymenlaakso ry, Hovioikeudenkatu 16, 45100 Kouvola. Etelä-Savo: *Auvo Gustafsson*, ProAgria Etelä-Savo, Mikkelin toimipaikka, Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli, puh. 020 747 3586. Pohjois-Savo: *Tuomo Rissanen*, ProAgria Pohjois-Savo, PL 1096, Puijonkatu 14, 70111 Kuopio, puh. 040 563 8749. Etelä-Karjala: *Anna Turunen*, ProAgria Etelä-Karjala, Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta, puh. 020 747 2615

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbottens Svenska Lantbrukssällskap

Tuotantoneuvonta: *Elina Vainio*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 06 416 3435, matka 040 199 0143

Talousneuvonta:

Keski-Pohjanmaa: *Heikki Ojala*, ProAgria Keski-Pohjanmaa, Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola, puh. 020 7473261. Keski-Suomi: Tulosanalyysi: *Irene Mäkinen*, puh. 040 587 3245, Likwi ja Elinkeinosuunitelma: *Hannu Laitinen*, puh. 020 747 3341, ProAgria Keski-Suomi, Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä. Österbotten: *Tor-Erik Asplund*, ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap ry, Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa, puh. 050 386 5922. Etelä-Pohjanmaa: *Marjut Viitasalo*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 040 353 0227

Oulu ja Kainuu

Tuotantoneuvonta: *Heini Rautiola*, ProAgria Oulu, Kauppurienväylä 23, PL 106, 90101 Oulu, puh. 045 657 8708, heini.rautiola@proagria.fi

Talousneuvonta:

Pohjois-Pohjanmaa: *Sari Isotalus*, ProAgria Oulu, Talusperäntie 23, 85230 Talus, puh. 040 764 7904. Kainuu: *Tarja Poikela*, ProAgria Kainuu, Osmonkatu 9, 87100 Kajaani, puh. 0400 286 786

Lappi

Tuotantoneuvonta: *Armi Uljua*, ProAgria Lappi, Rantatie 39, 94400 Kemijärvi, puh. 0400 484 305

Talousneuvonta: *Pekka Kummala*, ProAgria Lappi, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi, puh. 020 747 2722

Åland

Ålands Hushållningssällskap, 22150 Jormala, puh./tel 018 329 644 tai/eller 0457 526 7304, *Kerstin Lundberg*, kerstin.lundberg@landsbygd.ax

Valtakunnallinen koordinointi

Kehityspäällikkö *Pia Parikka*, ProAgria Keskusten Liitto, Viikinaistentie 35, 19210 Lusi, 020 747 2451

Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää, varmimmin tavattavissa maanantaisin.

Lappi (Ultraäänimittaukset, eläväEUROP, tiineystarkastukset)

Johanna Alamikkotervo, johanna.alamikkotervo@gmail.com
Vanhalantie 17, 95300 Tervola, puh. 041 459 6657

Föreningen Ålansfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)

Maija Häggblom, maija.h@maiijas.ax
Ängo-bussövägen 288, 22630 Lumparland, puh. 040 742 8967



Lampailla sorkkavälissä oleva rauhanen voi tulehtua. Sorkkakuume voi vaurioittaa sorkkaa ja aiheuttaa kipua ja sorkan muodon muuttumisen. Sorkkiin voi myös muodostua paiseita vamman tai tulehduksen seurauksena. Jotkin sorkkasairaudet, kuten sorkkamätä, voivat olla myös tarttuvia.

Sorkkamätä usein olosuhdeongelma

Sorkkamätä on yleinen sorkkavaiva niin lampailla kuin vuohillakin. Sitä aiheuttavat kaksi anaerobista bakteeria yhdessä. Yleisesti lampailla tauti on pahempi ongelma kuin vuohilla.

Sorkkamätää aiheuttavia bakteereja elää yleisesti eläinten ympäristössä ja märät sekä kylmät olosuhteet yhdistettynä huonoon hygieniaan voivat laukaista taudinpurkauksen. Märät olosuhteet ja lanta ärsyttävät sorkkavälin ihoa, samoin vauriot tällä herkällä alueella, ja bakteeri pääsee tulehduttamaan sorkkavälin ihoa, jolloin puhutaan sorkkavälin ihotulehduksesta. Tällöin sorkkavälin iho on punoittava ja arka ja siinä voi näkyä tulehduseriä. Yleensä vaiva on lievä ja paranee paikallishoidolla ja olosuhteiden korjauksella nopeasti.

Sorkkavälin ihon ärsytys kuitenkin altistaa sorkkamädälle, joka on paljon pahempi ongelma. Sorkkamätä syntyy kun toinen bakteeri pääsee ensimmäisen bakteerin jäljessä tulehtuneeseen kudokseen. Taudin vakavuus vaihtelee, mutta pahimmillaan se on erittäin kivulias ja bakteerit tuhoavat sorkka-ainesta jopa niin pahoin, että sarveissorkka irtoaa kokonaan. Sekä sorkkavälin ihotulehdus että sorkkamätä aiheuttavat ontumista, koska tulehdus aiheuttaa voimakasta kipua.

Kivun ja tulehduksen seurauksena eläimen yleiskunto heikkenee, sen paino laskee, hedelmällisyys heikkenee ja maitotuotos vähenee. Pahoin sairastuneet eläimet makaavat normaalia enemmän ja syövät vähemmän. Sorkkamätää esiintyy kaikenikäisillä eläimillä ja se voi olla tarttuvaa.

Ennaltaehkäisy tärkeää

Hyvät olosuhteet ovat erittäin tärkeitä sorkkasairauksien ennaltaehkäisyssä. Karsinat tulee pitää puhtaina ja kuivina. Eläintiheys ei saa olla liian suu-

ri. Karitsoiden ja kilien riittävä ternimaidonsaanti ja puhtaat olosuhteet tulee varmistaa, jotta vältetään nivel-tulehduksilta.

Ulkotarhat, juotto- ja ruokinta-paikat sekä eläinten kulkuväylät laitumille tulee suunnitella niin, että ne pysyvät kuivina ja pohjat tasaisina. Sorkanhoido on tärkeää suorittaa säännöllisesti, jotta liiaksi kasvaneet sorkan seinämät eivät käänny sorkan alle muodostamaan kielekkeitä, joiden alle voi paakkuuntua märkää

”Ontuminen on silminnähtävä merkki kivusta, eikä kivun hoitamatta jättämiselle ole perusteita.”



Kuva: Nanna Naukarinen

Ulkotarhat, juotto- ja ruokinta-paikat sekä eläinten kulkuväylät tulee suunnitella niin, että ne pysyvät kuivina ja pohjat tasaisina.

likaa ja ulosteita. Näistä syntyy helposti ilmatiiviitä taskuja, joissa sorkkamätää aiheuttavien bakteerien on hyvä muhia.

Tarttuva sorkkamätä ja sorkka-alueen ihotulehdus voivat levitä katraaseen ostoeläimen mukana, varsinkin jos olosuhteet ovat taudille suotuisat. Ostoeläinten sorkat tulisi aina tutkia ja eläimet olisi hyvä pitää erillään muista muutaman viikon ajan. Sorkkamädän voi saada tilalleen myös likaisista saappaista tai eläinten käsittelyyn käytettävistä välineistä. Sorkkakylvyt ovat työläitä järjestää, mutta auttavat sorkanhoidon lisäksi vaikeiden tarttuvien sorkkasairauksien ennaltaehkäisyssä ja hoidossa.

Ajoissa yhteyttä eläinlääkäriin

Ontuvan eläimen hoitoon tarvitaan yleensä eläinlääkärin apua. Nivel-tulehduksesta kärsivä eläin tarvitsee kipulääkettä ja antibioottikuurin. Jos ongelma on sorkassa ja sorkanhoido ei auta vaivaan, eläin yleensä tarvitsee kipulääkettä ja joskus myös antibiootteja. Varsinkin jos tuottaja epäilee eläimissään olevan tarttuvien sorkkasairauksien oireita, on parasta ottaa heti yhteyttä eläinlääkäriin, jotta

ta diagnoosiin päästään mahdollisimman pian, ja jotta sairaus ei pääsis leviämään laumassa.

Lampaita ja vuohia lääkittäessä on muistettava, että ne ovat usein tuotantoeläimiä. Siksi eläinlääkkeiden varoajat ja kirjanpitovaatimukset on otettava huomioon. Eläimille tarkoitettujen antibiootit ja tulehduskipulääkkeet ovat aina reseptilääkkeitä.

Muista hoitaa kipua

Koska jalkasairaudet aiheuttavat voimakasta kipua, kivunhoitoa ei tule unohtaa. Tulehduskipulääkkeet ovat tehokkaita ja yleisimmin käytettyjä kipulääkkeitä ontumiseen liittyvän kivun hoidossa.

Lääkitessä on muistettava, että tuotantoeläimiä saa lain mukaan lääkittää vain Suomessa tuotantoeläimille hyväksytyillä eläinlääkkeillä. Varoajat on otettava huomioon ja muistettava pitää kaikista lääkityksistä kirjaa. Lampailla ja vuohille ei ole markkinoilla omia kipulääkevalmisteita, vaan niitä joudutaan lääkitsemään nautojen, sikojen ja hevosten valmisteilla. Kaikki lääkeaineet eivät sovi lampailla tai vuohille.

Suomessa tuotantoeläimille tulehduskipulääkkeistä yleisesti käytetään ketoprofeenia, meloksikaamia, fluniksiinimeglumiinia ja karpoprofeenia.

Tehokas kivunhoito edistää eläinten hyvinvointia ja nopeuttaa paranemista. Eläin kyllä varoo kipeää jalakaansa kivunlievityksestä huolimatta. Lampaan ja vuohen kivun hoitamisen tekee joskus vaikeaksi se, että ne eivät näytä selvästi kipuaan ulospäin. Ontuminen on kuitenkin silminnähtävä merkki kivusta, eikä kivun hoitamatta jättämiselle nykyään ole perusteita.

Meidän kauttamme
suositut

KNARRHULT

kalusteet!



Tilaukset:

BILA AB
www.bila.ax

P. 018 32850

P. 0457 3439 730

peter.gabrielsson@bila.ax

Lammas- ja vuohikerhot

- Etelä-Karjalan Lammaskerho r.y.**
pj. Hannu Jokinen, Peltoinlahdentie 29, 54800 Savitaipale, puh. 0400 152 095, hannu.jokinen@lahitukku.fi, siht. Pia Makkonen, Joutsenontie 823, 54230 Nuijamaa, puh. 041 432 4837, piiamakkonen@hotmail.com
- Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y.**
siht. Sini Hakomäki, puh. 050 546 9937, sini.hakomaki@mbnet.fi, Järventie 12, 61410 Ylistaro as., posti: Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
- Keski-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Leila Niemelä, Niemeläntie 41, 68230 Lohtaja, puh. 040 570 1599
- Keski-Suomen Lampurit**
siht. Sirpa Tyräinen, Koivuniementie 90, 51260 Tahkomäki, puh. 0500 544 084
- Kymenlaakson Lampurit**
puh.joht. Viivi Soimes, Alasranta 12, 46930 Huruksela, puh. 040 777 7428, viivi.soimes@hotmail.com, siht. Päivi Väinölä, Metsäläntie 542a, 47450 Perheniemi, puh. 040 588 5259, paivi.vainola@pp1.inet.fi
- Lapin Lampurit r.y.**
siht. Petri Leinonen, Mälikierintie 9, 95520 Tornio, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi,
- Pirkanmaan Lammaskerho**
puh.joht. Jan Suttle, Vuohelantie 34, 38250 Roismala, puh. 0500 820 243
- Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56, 92220 Piehinki, puh. 040 558 5421
- Pohjois-Karjalan Lampurit**
siht. Eila Pennanen, puh. 050 361 4144, pk.lampurit@gmail.com
- Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team**
siht. Annika Ruotsalainen, Pielavedentie 1313, 73640 Heinäkylä, puh. 050 544 4015, koivupihantila@gmail.com
- Satakunnan Lammaskerho**
siht. Hanna-Leena Juhola, Taipaleentie 73, 27150 Eurajoki, puh. 044 3124 272, www.satakunnanlammaskerho.nettisivu.org
- Savonlinnan seudun Lammas- ja vuohikerho**
siht. Anja Karstunen, ProAgria Etelä-Savo, Kirkkokatu 9, 57100 Savonlinna, puh. 015 475 5700 tai 040 527 5060
- Skärgårdens Fårklubb**
siht. Bianca Norrman, Sommarö, 21660 Nagu, puh. 02 465 5181
- Suur-Savon Lampurit r.y.**
puh.joht. Susanna Nuutinen, Putkisalontie 172, 58900 Rantasalmi, puh. 050 340 5130
- Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands Fårfarmare r.f.**
siht. Mikko Näri, Kabbölenie 393, 07750 Isnäs, puh. 019 634 446 tai 040 707 5194
- Varsinais-Suomen Lammaskerho**
siht. Katri Mäki, Nihtimäentie 75, 32200 Loimaa, puh. 040 749 6721, katri.maki@pp1.inet.fi
- Ålands Fåravelsförening r.f.**
siht. Cecilia Persson, 22240 Hammarland, tel. 045 7523 0723
- Österbottens svenska fårförening r.f.**
siht. Magnus Berg, Nedranvägen 29, 66840 Pensala, tel. 040 545 7826, sofie.berg@yahoo.se
- Suomen Vuohiyhdistys r.y.**
siht. Suvi Viander, Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi, puh. 044 940 0849, suviande@gmail.com



SUOSAAREN TEXEL- jalostuslampola

Haluatko isomman lihatilin? Ratkaisu: **Texel**

Erittäin lihaksikas ja nopeakasvuinen,
sopii mainiosti risteytyskäyttöön.

www.suosaarentila.fi p.040 565 3581 Kangasniemi



Yhteistyössä on voimaa – Lampaiden keinosiemennyskurssi

Syyskuun viimeisenä valkeni kauan odotettu päivä, lampaiden keinosiemennyskurssin luennot alkoivat.

Teksti **Eeva Mustonen**
eläinlääkäri, Kliinisen tuotantoeläinlääketieteen osasto, Eläinlääketieteellinen tiedekunta, Helsingin Yliopisto
Kuvat **Susanna Nuutinen**

Lampaiden keinosiemennyskurssin ensimmäinen luento-päivä pidettiin Kärkölän Sahalammilla. Päivän aikana käytiin läpi jalostusasioita, aiheeseen liittyvää lainsäädäntöä sekä pässin ja uuhien lisääntymisfysiologiaa. Toinen päivä järjestettiin Kliinisen tuotantoeläinlääketieteen osaston tiloissa

Mäntsälässä Saaren kartanon alueella. Luennoijaksi saapui Upsalasta Ruotsin maatalousyliopisto SLUsta eläinlääkäri, lampaiden keinosie-

mennyksen asiantuntija **Lennart Söderquist**.

Päivän päätteeksi kurssilaiset pääsivät harjoittelemaan tositoimia läheiseen Vikströmin lampolaan.

Uuhien keinosiemennykseen on monia tapoja. Maailman suurissa lammasalustoissa tavallisimainen tapa on synkronoida uuhet kiimaan hormonivalmisteiden avulla ja siementää uuhi joko kohdunkaulaan tai suoraan kohtuun.

Lampaisiin verrattuna lehmien keinosiemennys on helppoa. Keinosiementäjä tunnustelee peräsuolen kautta lehmän kohdunkaulan alueen ja kohdunkaulasta kiinni pitäen sujahtaa siemennyspillin emättimeen ja sitten kohdunkaulaan. Uuhilla kohdunkaulaan siemennystä varten uuhi vangitaan hetkeksi liikkumattomaksi, jotta emättimeen pystytään näkemään ja etsimään pieni kohdunkaulan aukko siemennystä varten. Uuhien siementäminen suoraan kohtuun on

Lennart Söderquist demonstroi pakasteoljen sulatusta lämpimässä vedessä ja asettaa oljen siemennyspilliin.



”Lampaisiin verrattuna lehmien keinosiemennys on helppoa.”

kirurginen toimenpide, jolloin laparoskopioavälineillä siemen viedään vatsaontelossa sijaitsevaan kohtuun. Uuhien keinosiementäminen kohdunkaulaan tai suoraan kohtuun vaatii erityisosaamista ja teknisiä välineitä ja laitteita.

Shot in the dark (SID) – valoa uuhien keinosiemennykseen

Kolmas menetelmä uuhien keinosiementämiseksi on sokkosiemennys emättimeen luonnollisen kiiman aikaan. Menetelmä on uuhiystävällinen, keinosiemennys pyritään tekemään mahdollisimman huomaamattomasti, uuhia stressaamatta.

SID-menetelmä on helppo ja yksinkertainen toteuttaa, jolloin lampuri itse voi kouluttautua omien eläintensä toimilupasiementäjäksi. Söderquistilla on paljon kokemusta SID-menetelmän käytöstä niin keinosiementäjien kouluttajana kuin alan tutkijana.

Menetelmä on laajasti käytössä lähinnä Norjassa ja Ruotsissa, jossa lampolat ovat suhteellisen pieniä ja lampaiden käsittely yksilöllisempää verrattuna maailman suuriin lammastalousmaihin.

Söderquist korosti lajinmukaisen käyttäytymisen ja eläinystävällisen käsittelyn merkitystä lampaiden hyvinvoinnin ja onnistuneen keinosiemennyksen edellytyksinä. Hänen mukaansa Norjassa ja Ruotsissa uuhien synkronointi kiimaan hormoni-valmisteiden avulla keinosiemennystä varten on harvinaista. Sen sijaan pannotetaan uuhien käsittelyyn ja tarkkailuun – hyvin tuloksin.

Vältä uuhien stressaamista

Uuhien varsinaisen kiiman oireet voivat olla vähäiset ja seisova kiima voi kestää vain lyhyen aikaan. Seisovan kiiman havaitseminen vaatii uuhien hyvää tuntemusta ja tarkkaa seuranta. Paras ajankohta SID-keinosiemennykselle on 18–24 tuntia seisovan kiiman jälkeen. Varsinainen keinosiemennys pyritään tekemään uuhien omassa kar-

sinassa, mahdollisimman huomaamattomasti, uuhia stressaamatta.

Söderqvistin tunnuslause oli Undvik stress (Vältä stressiä)! Utsätt tackan för minst möjliga stress före, under och efter inseminationen (Altista uuhia mahdollisimman vähälle stressille ennen siemennystä, sen aikana ja sen jälkeen)!

Söderquist on ollut mukana Norjassa toteutetuissa tutkimuksissa, joissa on verrattu SID-menetelmän ja kohdunkaulaan siemennyksen tuloksia. Sekä vuohi- että lammastiloilla tehdyissä vertailututkimuksissa yksinkertaisella SID-menetelmällä päästiin hyvin 65–75 prosentin tiinehtymistuloksiin.

Söderquist esitteli myös joitain tilakohtaisia tuloksia, joissa parhaimmilla tiloilla tiinehtymisprosentti oli yli 80.

Tarkkailu ja tarkkuus tärkeitä

Uuhien kiimantarkkailu ja oikein ajoitettu siemennys ovat keskeinen osa keinosiemennyksen onnistumista.

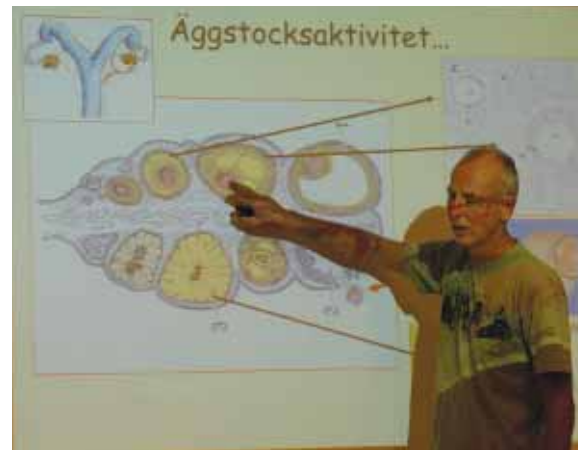
Tiinehtymiseen vaikuttavat myös monet muut asiat kuten siemennysannoksen koko ja sperman laatu.

Lisäksi tarvitaan erityistä huolellisuutta ja tarkkuutta siemenolkien säilytyksessä ja käsittelyssä – matka typipöytästä uuhien on vaaroja täynnä ja vaatii harjoittelua.

Luentopäivä päättyi käytännön harjoitukseen läheisessä Vikströmin lampolassa. Lämmin kiitos Helille!

Parhaimmat kiitokset kurssin toteuttamisesta Johanna Rautiaiselle, Lihasulasäätiölle, ProAgria Etelä-Suomelle, HH embryo Oy:lle sekä Kliinisen tuotantoeläinlääketieteen osastolle.

Uuhien tiine kohtu on täynnä pyöreitä kohtukäpyksiä.



Lennart Söderquist esittelee munasarjojen rakennetta ja toimintaa.



Uuhien munasarja.





Vuohien polveutumistiedot yksiin kansiin

Suomenvuohi on vaipumassa sukusiitostaantumaa, koska polveutumistietoja ei ole koottu yhteen järjestelmään. Ohjelmakauden vaihdos tuo lisävauhtia suomenvuohen sukutietojen kokoamiseen. Vuohien oma työkalu, WebVuohi, on tarkoitus ottaa käyttöön ensi vuoden lopussa.

Teksti **Pia Parikka**
Kuvat **Nanna Naukkarinen**

Vuohilla ei tällä hetkellä ole olemassa polveutumisrekisteriä. Vuohet rekisteröidään Suomessa Eviran lammasta- ja vuohirekisteriin, joka on rakennettu lähinnä eläinten paikantamiseen epidemiatilanteessa.

Viranomaisrekisteri sisältää tiedot vuohien emistä ja isistä, mutta polveutumistiedot eivät kytkeydy toisiinsa sukupuiksi.

Uudella EU:n ohjelmakaudella tuetaan aikaisempaan tapaan alkuperäiseläinten kasvatusta, mutta ehtona tuelle tulee olemaan, että eläinten rotupuhtaus voidaan varmistaa. Ilman polveutumistiedotusta vuohelle ei

enää voi saada alkuperäisrotutukea. Polveutumistiedotuksen voi antaa vain kantakirjanpitäjäksi hyväksytty yhteisö, joka suomenvuohella on ProAgria.

Polveutumistiedot koottava

Vuohisektorilla on jo pitkään ollut tarve polveutumisrekisterille ja sovel-

lukselle, jonka avulla suomen vuohituotantoa voidaan kehittää. Vuohien sukutiedot ovat jo usean vuoden ajan olleet ainoastaan tuottajien hallussa.

Vuohitoimiala, maa- ja metsätalousministeriö sekä ProAgria ovat yhteistyössä päättäneet perustaa sovelluksen, johon suomenvuohen sukutiedot kerätään. Sovellus on välttä-

mätön suomenvuohen sukusiittoisuuden nousun pysäyttämiseksi.

Alkuperäisrotutuen edellytyksenä olevat polveutumistiedot voidaan jatkossa tuottaa uuden sovelluksen avulla. Sovellusta on tarkoitus hyödyntää myös vuohille ensi





ohjelmakaudella tulevan hyvinvointituen kirjauksissa ja hallinnoinnissa tilatasolla.

WebLampaasta WebVuoheksi

Lammastuotannon puolella tehokkaaksi ja hyödylliseksi todetusta WebLammassovelluksesta on mahdollista muutoksien kautta rakentaa oma versio vuohituottajien käyttöön. Hyödyntämällä olemassa olevaa sovellusta voidaan saada tuntuvia kustannussäästöjä.

WebVuohi-sovelluksen perustamista varten on perustettu WebVuohi-hanke, jonka toteutuksessa ovat mukana ProAgria Keskusten Liitto, ProAgria Etelä-Suomi ja ProAgria Etelä-Pohjanmaa.

Kaie Ablskog ProAgria Etelä-Suomesta toimii WebVuohi-hankkeen projektipäällikkönä.

Suomenvuohen sukutietojen koontityöstä vastaa *Merja Hietamäki* ProAgria Etelä-Suomesta. Edessä on mittava urakka, sillä ainakin 12 000 eläimen tiedot tulee selvittää ja tarkentaa. Kokoamisen jälkeen suomenvuohen sukutiedot siirretään sähköiseen WebVuohi-tietokantaan, jossa ne ovat toimialan hyödynnettävissä. Sukutie-

tojen hankinnassa on tarkoitus hyödyntää muissa yhteyksissä kerättyjä polveutumistietoja.

WebVuohi-sovellus parantaa huomattavasti mahdollisuuksia suomenvuohen elinvoiman lisäämiselle ja palauttamiselle. Lisäksi ohjelma antaa paremmat valmiudet toimia aktiivisesti ja suunnitelmallisesti Suomen vuohitalouden säilyttämiseksi ja kehittämiseksi. Myös harrastajien, tutkimuksen ja teollisuuden tarpeet huomioidaan WebVuohi-sovelluksen rakennustyössä.

REHU-ÄSSÄ OY

- **LAMMASKIVENNÄISIÄ**
myös luomutuotantoon hyväksytyt.
- **NUOLUKIVET**
myös luomutuotantoon hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY

PUH: 06 344 4433

FAX: 06 344 4432

email: rehuassa@qnet.fi

Suomen vuohiyhdistys ry

Perustettu:

23.04.1979

Postiosoite:

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

Pankkiyhteys:

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

Jäsenmaksu:

20 € (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)

<http://www.suomenvuohiyhdistys.net>

HALLITUS

Puheenjohtaja

Jani Sivunen, Ilmajoki

0400 289 063, jani.sivunen@netikka.fi

Varapuheenjohtaja

Riitta Saloniemi, Laitila

040 557 3544, rj.saloniemi@lailanet.fi

Rahastonhoitaja, jäsenrekisteri

Suvi Viander, Paalijärvi

044 940 0849, suviande@gmail.com

Sihteeri, nettivastaava

Marita Ollila, Ilmajoki

050 339 0401, marita.ollila@netikka.fi

Muut hallituksen jäsenet

Monica Ek, Pensala

0400 682 036, mokki_63@hotmail.com

Tytti Stähle, Nuutilanmäki

045 131 9884, tytti.stahle@gmail.com

Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

040 706 0558, milla.alanco@proagria.fi

Jaakko Niemi, Kurikka

044 564 8522, jaska@vatajanranta.net

Erkki Väisänen, Sastamala

0400 772 027, ervaianen@gmail.com

Varajäsen

Ari Aaltonen, Kirkkonummi

040 543 3810, ari.aaltonen@patakukko.fi

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdyssiteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohitaloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettua. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harrastajat ja ammattilaiset.



Vuohiyhdistys tiedottaa

Tilattavissa seuraavia tuotteita

- Vuohenmaitosaippuat naturel ja kaura-hunaja. 7 e
- Muki, kuvassa kilejä. 10 e
- Postikortit 4 erilaista kuvaa, neljän sarja 3,50 e tai 1 e kpl
- Vuohen ruokinta- ja hoito-opas 13 e
- Pronssinen kaulakoru, jossa musta naru 20 e
- Vuohikassi, vaalea kangaskassi, piirretyllä vuohen kuvalla 10 e
- Patalappu, vaalea patalappu, piirretyllä vuohen kuvalla 5 e
- Vuohipehmo 6 e
- Vuohiavaimenperä 3,50 e
- Lasten T-paita oranssi 92-98-104-128
- Aikuisten T-paita lila S-M-L-XL

Kaikki tuotteet tilattavissa sähköpostilla: [suomenvuohiyhdistys\(@\)gmail.com](mailto:suomenvuohiyhdistys(@)gmail.com)

Tuotteiden hintaan lisätään postikulut ja toimitetaan laskun kera.

Tuotteet laitetaan postiin hetimiten.



Lämmittävää talviruokaa

Sata vuotta sitten erityisesti vasikanlihasta valmistetut pyyt olivat suosittu ja arvostettu herkku. Ruokalajin veikeä nimi tulee suurien jauhelihapöryköiden pienen riistalinnun olemusta jäljittelevästä muodosta. Lampuri tietenkin pyörittelee pyynsä maukkaasta lampaanlihasta tai kevyestä ja miedosta karitsasta.

Juuresten ravintoarvo, saataavuus, edullinen hinta sekä ekologisuus tekevät niistä mainion parin kotimaiselle lampaalihalle. Perunamuusiin saa vaihtelua korvaamalla osan perunoista erilaisilla juureksilla. Porkkanan makean aromaatin sukulainen palsternakka antaa muusille pehmeän mausteisen makuvivahteen. Palsternakka sisältää erityisen paljon kaliumia, jolla on merkitystä muun muassa verenpaineen säätelyssä ja lihasten toiminnassa.

Luumuiset lammaspyyt

(6–8 kpl)

500 g

lampaan- tai karitsanjauhelihaa sipuli kermaviiliä perunahiutaleita suuri kananmuna suolaa jauhettua maustepippuria paprikajauhetta timjamia valkosipulin kynttä murskattuna Kuivattuja luumuja

Kuullota silputtu sipuli. Turvota perunahiutaleet kermaviilissä. Sekoita joukkoon jauheliha, muna, mausteet ja jäähtynyt sipulisilppu. Alusta taikina tasaiseksi. Ota suurella lusikalla taikinaa ja levitä se noin kämmenen

kokoiseksi paksuhkoksi levyksi, lisää keskelle kaksi luumua. Muotoile levystä munan muotoinen, päistään hieman suippeneva suuri lihapulla eli pyy. Paista pyyt kolmelta sivulta kauniin ruskeiksi ja jätä hautumaan pannulle kypsiksi.

Puolukkakastike

200 g

0,5 dl

0,5 dl

1 rkl

0,5 tl

1 tl

0,2 tl s

(3 dl) puolukkaa öljyä sokeria hunajaa sinappia soijakastiketta uolaa

Soseuta puolukat monitoimikoneessa. Lisää öljy ja muut ainekset, sekoita tasaiseksi.

Resepti ja kuva **Eila Pennanen**



Palsternakka-perunamuusi

6	isoa perunaa
2	palsternakkaa
1	sipuli
¾ tl	suolaa
100 g	tuorejuustoa
½ dl	tuoretta persiljaa tai kirveliä silputtuna

Kuori ja paloitele juurekset ja sipuli. Laita kattilaan ja lisää vettä, että palat juuri ja juuri peittyvät. Keitä kypsiksi, ota keitinvesi talteen. Lisää suola. So-seuta kasvikset sähkövatkaimella tai monitoimikoneessa. Lisää tuorejuusto ja yrttisilppu. Notkista tarvittaessa keitinvedellä.

Virolainen kaali-porkkana-salaatti

1 kg	valkokaalia
½ kg	porkkanaa
4	valkosipulinkynttä
½ dl	öljyä
1 l	vettä
2 dl s	okeria
1½ dl	väkiviinaetikkaa
½ rkl	hienoa merisuolaa

Raasta kaali ja porkkanat. Kiehauta vesi, sokeri ja öljy sekä murskatut valkosipulinkynnet. Lisää nesteeseen suola ja etikka. Kaada kuuma neste raasteen päälle. Salaatti säilyy viileässä useita päiviä.

Talvinen karitsapaisti

Ulla Liukkonen
Keittiömestari

Maijalla oli karitsa ja punajuurta kasvismaalta

Karitsan paahtopaistia	n. 800 g.
Valkosipulia	4 kynttä
Voita	30 g.
Timjamia	2 oksaa
Suolaa	
Mustapippuria	
Öljyä	

Vedä viiltoja karitsan paahtopaistiin. Laita päälle murskattua valkosipulista, timjamista ja voista tehty seos. Mausta paisti suolalla ja pippurilla.

Laita pannuun öljyä ja lisää karitsapaisti. Ota pannulta ja laita uuniin.

Punajuurinen lisäke

Punajuurta	500 g.
Vuohenjuustoa	200 g.
Kermaa	4 dl
Suolaa	
Muskottia	1 tl
Mustapippuria	

Raasta punajuuret tai tee pieniä kuutioita. Laita uunivuokaan.

Lisää murenettu vuohenjuusto. Mausta muskotilla, suolalla ja pippurilla. Laita lopuksi mukaan kerma.

Laita uuniin 200 asteeseen ensin noin 20 minuutiksi. Sen jälkeen 175 asteeseen noin 40 minuutiksi tai kunnes paistos on kypsää.

Tarjoa lisäksi raikasta salaattia.

Lampurin kuulumisia

Kuva: Milla Alanco



Kuulemme joka lehdessä mietteitä eri lammastilalta. Tällä kertaa kertoo vuorossa on Christer Ollqvistin lammastila Vöyrin Bertbyn kylästä. Juttusarja päättyy. Kiitokset mukana olleille tiloille!

Milla Alanco ja
Christer Ollqvist



Kuva: Christer Ollqvist

Ollqvistin lammastila

Vöyrissä Bertbyn kylässä sijaitsevalla **Christer Ollqvistin** lammastilalla on ollut lampaita vuodesta

1992. Maatila on ollut suvussa jo pari sataa vuotta ja Christer on 13. isäntä. Tilalla on ollut monenlaisia toimintaa lehmiä, sikoja, kanoja, untuvikkoja, mulleja, hevosia ja lampaita. Christer vaihtui isännäksi vuonna 1993.

Arkista aherrusta ja kokouksia

Vuoteen 2010 asti päätuotantosuuntana oli naudanlihan tuotanto. Koska Christer ei halunnut ottaa miljoonavelkaa, hän päätti lopettaa naudanlihantuotannon ja "mullinavetta" muutettiin lampaiden käyttöön. Talveksi jätettävä lammasmäärä on nyt 180 uuhia. Päärotuina tilalla ovat texel ja texel-suomenlammasristeytykset sekä suomenlampaat. Lihanlaatua ja karitsalukumäärän lisäämistä on kehitetty dorset- ja oxford down-risteytyksillä muutaman vuoden ajan. Nyt on kuitenkin tullut ajatus, että texel-suomenlammasristeytyksillä jatketaan, koska ne ovat erittäin hyvä yhdistelmä ja niistä tulee hyvälaatuisia teuraita. Muita risteytyskokeiluja jatketaan pienessä mittakaavassa.

Viljelyssä on 38 hehtaaria, josta noin puolet on nurmea, loput kauraa ja ohraa. Ohraa ja kauraa riittää myös

myytiin. Perinnebiotooppilaitumia on 12 hehtaaria ja muita laitumia noin 10 hehtaaria. Christerin ainut harrastus on kulkea erilaisissa kokouksissa, jotka edistävät lammastalouden ja oman kylän toimintaa. Luottamustoimia on ollutkin useita joista merkittävin Suomen lammasyhdistyksen puheenjohtajuus. Aikaa ja huomioita vaativat myös tyttäret **Amanda** 14, ja **Matilda** 1 vuotta.

Lammasrallia

Lämpöeristetyt lampolat ovat kovassa käytössä kevättalvella, kun 170–180 uuhia karitsoi helmi-huhtikuussa. Lisäksi syksyisin käytössä on hallirakennus ja 2012 rakennettu kylmäpihatto. Vieroitus tehdään alkukesästä, jolloin uuhet viedään laitumille ja karitsat jäävät sisälle loppukasvatuksen.

Kesällä valitaan jalostuseläimet, jonka jälkeen myös jalostukseen jätetty uuhikaritsat pääsevät laitumelle. Laitumia on useita ja lampaita kuljetetaan kesätoihin myös saaristoon. Luonnonlaitumet sopivat parhaiten uuhille, joten nuorikkouuhet sekä valitut uuhikaritsat saavat laiduntaa kotona peltolaitumella.

Loppukesästä aloitetaan astutusryhmien suunnittelu käyttäen apuna weblammas-ohjelmaa, sekä edellisten vuosien karitsointitietoja jalostusindeksit huomioiden. Parhaat uuhet käytetään puhdasrotujalostukseen ja

TILAN TUOTANTO- PERIAATTEITA

- Eläinten huolellinen hoito
- Hyvä kuivitus
- Sopivat ryhmät (ikä ja rodut huomioiden)
- Valvotut karitsoinnit ja lisämaitoa heikoille karitsoille.
- Hyvälaatuinen silputtu säilörehu vapaasti (ei säästellä)
- Tehokas väkirehuruokinta
- Toimiva vesihuolto
- Karitsoiden säännölliset punnitukset (jopa 2 viikon välein)

keskinkertaiset risteytyksiin. Utareet käydään tarkasti läpi astutusryhmiä tehdessä. Siitospässejä hankitaan huutokaupoista ja yleensä jalostustiloilta. Pässejä on käytössä tänä syksynä yhdeksän. Uuhet saavat olla astutusryhmissä karitsointiin asti. Karitsointiyrityksestä uuhet karitsoineen siirretään 3–7 päivän iässä sopivaan ryhmään. Punnitukset aloitetaan 6 viikon iässä ja niitä jatketaan koko karitsan kasvatuksen ajan.

Tuotteet ja tuloksia

Päätuotteena on hyvälaatuinen karitsanliha. Karitsoita syntyy vuosittain noin 300. Teuraat myydään teuras-

”Parhaat uuhet käytetään puhdasrotujalostukseen ja keskinkertaiset risteytyksiin.”

tamoon. Vain muutamia ruhoja otetaan palautuksena itselle ja suoraan asiakkaille.

Tavoitteena on lihaksikkaat sopivan rasvaiset ruhot. Punnituksia tehdään viikottain kesän ja syksyn aikana. Jalostuseläimiä myydään vaihteleva määrä vuosittain.

Suurin osa karitsoista menee teuraaksi 4–6 kuukauden iässä ja 21–24 kilon teuraspainossa. Luokitus vaihtelee rodusta riippuen E-O luokkaan ja rasva 2–4. Karitsoiden päiväkasvu vaihtelee 260 grammasta 350 grammaan. Kasvatusajan keskiarvot ovat: texel 137, suomenlammas 262 päivää.

Karitsoita syntyy keskimäärin 2,4 uuhetta kohden, joka on nyt sopivalla tasolla. Suomenlampaille tulee usein myös nelosia. Texelillä yleensä 1–2 karitsaa.

Monikkokaritsoille annetaan lisämaitoa, jolla taataan hyvät päiväkasvut. Villaa tulee sivutuotteena useita satoja kiloja vuodessa. Villat lajitellaan ja myydään kehräämöihin. Suomenlampaat keritään kaksi kertaa vuodessa ja muut rodut kerran vuodessa koska karkeampi villa ei vanutu.

Tulevaisuuden näkymät

Määrätietoisen ja pitkäaikaisen jalostustyön tuloksena on saatu erittäin nopeakasvuisia karitsoita.

Vaikka leipä on isännällä kapea, hän elää täysin lammastaloudesta. Laajentamista on mietitty, mutta peltoa on vaikeaa saada lisää, koska hinnat ja vuokrat ovat korkealla. Siis jatketaan nykyisellään, niin että Christer on töissä tilalla ja puoliso Milla tilan ulkopuolella.

Maisemanhoitokohteita voidaan lisätä, mikäli hyviä kohteita löytyy kohtuullisen matkan sisällä.

Hyvä tuotantovaihtoehto

Karitsanlihan tuottaminen ja jatkojalostaminen on Suomessa kalliimpaa ja monimutkaisempaa verrattuna naapurimaihin. Suomen lammastaloudessa on selvästi menossa nousukausi; lihan hinta on hyvällä tasolla ja se motivoi hoitamaan lampaat hyvin. Kannattavuuden parantuminen on tehnyt lammastaloudesta varteenotettavan tuotantos suunnan. Positiivinen markkinatilanne kannustaa uusia tiloja aloittamaan.

**OSTETAAN
LAMMASTA JA KARITSAA.**
Myös rahtiteurastus ja leikkuu.



Tilateurastamo Kouvolassa
www.muhniemenlahtivaja.fi
puh. 040 578 6317



Puh. 040 524 9629
Lyötiläntie 449, 47540 LYÖTILÄ

**Lammas
& vuohi**

PALVELUKORTTI

- ☐ **Uusi lehtitilaus** 69 €/vuosi
- ☐ **Lehtitilaus ja kannattajajäsenyys** 300 €/vuosi
- ☐ **Perhejäsenyys ilman lehtitilausta** 20 €/vuosi
- ☐ **Osoitteenmuutos**
- ☐ **Tilauksen peruutus**

Lammas & vuohi lehti on alan ammattilaisille suunnattu erikoisjulkaisu, joka ilmestyy viisi kertaa vuodessa. Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys sisältyy Lammas & vuohi -lehden tilaushintoihin.

Nimi _____

Osoite _____

Vanha osoite _____

Puhelinnumero _____

Sähköposti _____

Suomen Lammasyhdistys

ProAgria Palvelukeskus

PL 251

01301 Vantaa



Sähköiset tilaukset:

pia.parikka@proagria.fi

Päätoimittaja: Pia Parikka, puh. 020 747 2451, pia.parikka@proagria.fi
Toimitussihteeri: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com
Vuohiasiat: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com
Toimituksen osoite: Terhi Torikka, Kuutostie 470, 59130 Koitsanlahti
Ilmoitukset: Riikka Miikkulainen, puh. 040 673 4179, riikka.miikkulainen@proagria.fi



Itella Green

Löydä
unelmauuhesi
ja haavepässisi

www.lammasnetti.fi

Lammasnetti on ProAgria Etelä-Suomen ylläpitämä kohtaustapaikka eläimien myyjille ja ostajille.



Ostamme luomukaritsoita jatkokasvatukseen.
Myymme myös lampaiden ruokintapöytiä.

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta
kaikille lampureille!*



Anne: 0500 448 552 Tapio: 0500 257 280